

Lázně
Poděbrady

Lázně Poděbrady

Otevřeny po celý rok. — V letní saisoně vlastní lázeňská hudba.

Nejmodernější vodoléčebný ústav

Přirodní uhlíkaté lázně, elektrické a parní. —

Lázně solzité říční slaneční, pískové, podzemní.

léčí se s výsledkem:

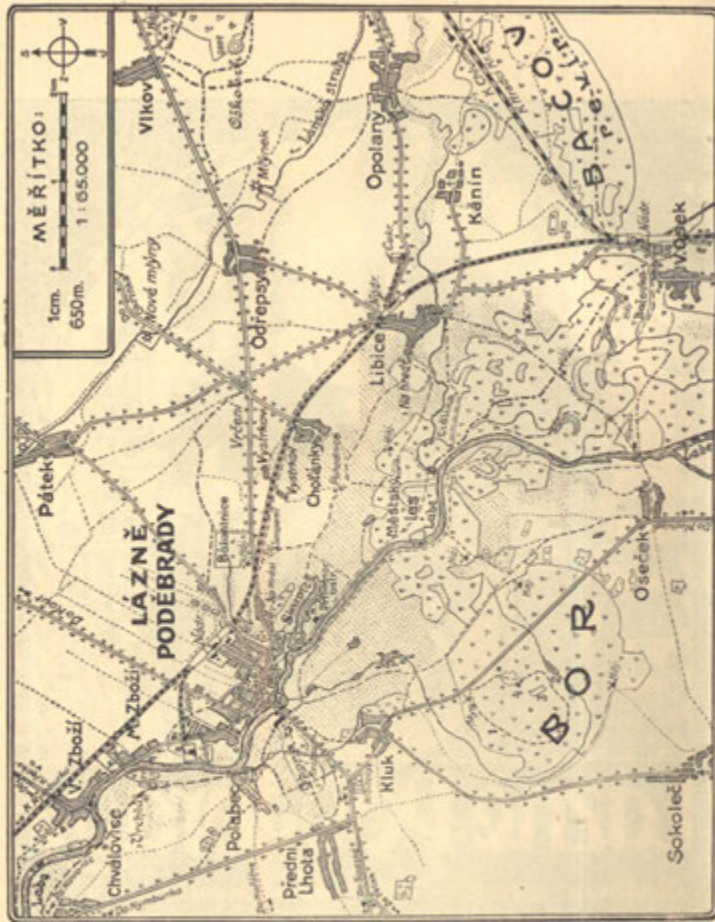
vady srdce, hemoroidy, lepen, cukrovka, nemoci ženské,
nervové, reumatické, dnové, eczemy chronické atd.

Důvoz minerálních vod a zříd, pastilek. — 11 plastních zřídél.

9869 3115

PODEBRADY
S
OKOLÍM.

Výklad značek:

Vodstvo

Louka.

Les.

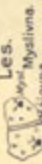

Fig. 2. Cigarettes

- Stromv.

Curkrovac.

1000

ORU:

V BORU:

1. Nandu. 3. Emu.

2. Krmelce. 4. Strelnice.

Silnice.

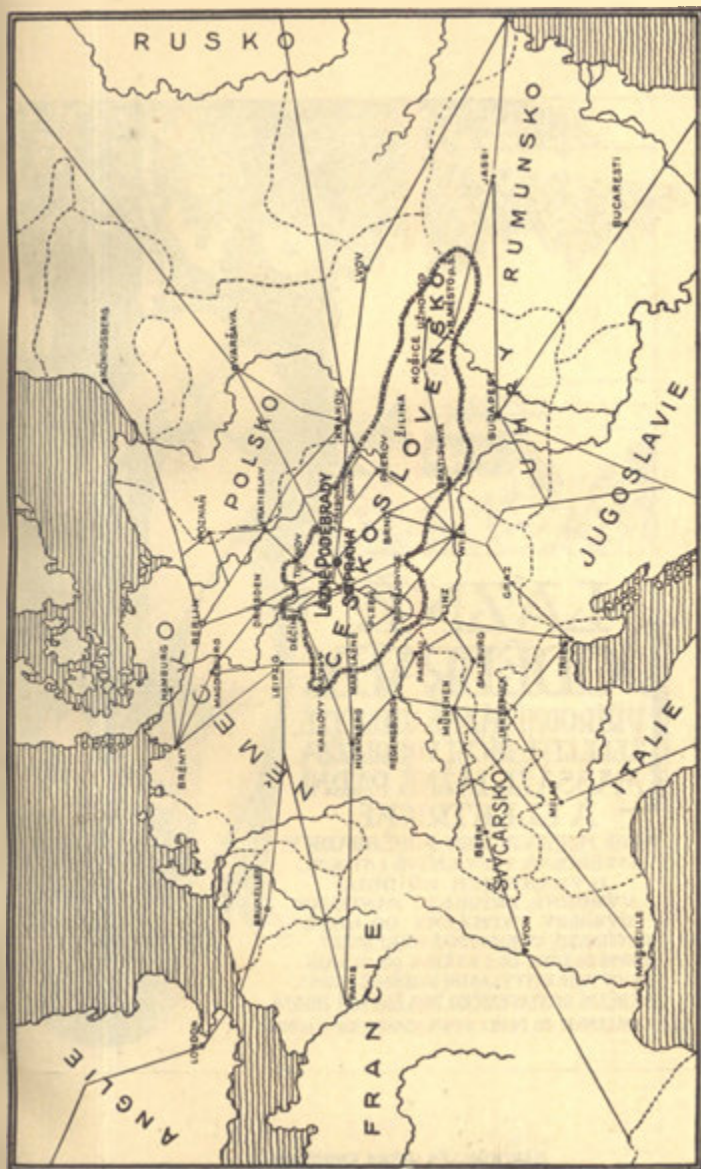
Cesby vorow.

pěšiny.

Mendel pēdīnā.

Dr. H. H. H. H.

Restaurante

**LAZNĚ
PODĚBRADY.**

**PŘÍRODNÍ LAZNĚ UHLÍČITÉ,
ŽELEZITÉ, ŘÍČNÍ, VODOLÉČBA,
MASSÁŽE, LAZNĚ PARNÍ
A ELEKTRICKÉ.**

**VÝVOZ MINERÁLNÍ VODY: PODĚBRADKY:
OSVĚDČENÉ VODY LÉČIVÉ I STOLNÍ.
11 VLASTNÍCH ZŘÍDEL.
VÝBORNÉ ZŘÍDELNÍ PASTILKY.
RYBOLOV, VYCHÁZKY DO LESŮ.
NEJPŘÍZNIVĚJŠÍ SPOJENÍ VLAČOVÉ VŠEMI SMĚRY.
HLAVNÍ SEZONA OD 1. KVĚTNA DO 30. ZÁŘÍ.
DENNÍ KONCERTY VLASTNÍ LAZEŇSKÉ HUDBY.
NEDĚLNÍ DOSTAVENÍČKO PRAŽSKÝCH HOSTŮ.
VZDÁLENOST OD PRAHY 54 KM. VLAČEM JEDNU HODINU.**

Ar. 14942 / 6578

NÁRODNÍ LÉKAŘSKÁ KNIHOVNA
ZDRAVOTNICKÉ MUZEUM
121 32 Praha 2, Sokolská 54
telefon fax - 24 26 60 53

OPIS MĚSTA

Poděbrady služí od konce 15. století komorním městem, rozkládají se na pravém břehu Labe při severozáp. dráze v rozkošné nížině, majíce spojení dráhou a řádnými silnicemi na všechny strany. Město se skládá z vnitřního města, druhdy ohrazeného (označeného č. I.) a předměstí: Nymburského (č. II.), Kostelního (III.) a tvoří s blízkou osadou Malé Zboží (IV.) jednu katastrální obec v rozloze 13·22 km², dle posledního sčítání roku 1920, 5.987 obyvatel.

Střed města tvoří náměstí krále Jiřího, podoby nepravidelného rovnoběžníku, uzavřené na východní straně mohutnou stavbou bývalého královského zámku.

V ose náměstí stojí kovová, z mědi tepaná socha krále Jiřího na koni, na vysokém pískovcovém podstavci, ozdobeném tepanými měděnými ozdobami, emblemy míru a války a 4 sochami pážat, štítonošů s erby země koruny české. Jest to dílo vynikajícího umělce a příznivce města, akad. sochaře Bohuslava Šnircha z roku 1896.

Protějšek tvoří baroková kamenná socha Matky Boží na vysokém sloupci se 4 světci, postavená od obce a příznivců r. 1765 na památku moru r. 1714.

Mezi sochami jest postavena kamenná kašna s ozdobným sloupem od B. Šnircha.

Nejvýznačnější budovou na náměstí jest zámek, vysoká čtvercová stavba o 3—4 poschodích a 83 pokojích, omývána na jižní straně Labem a obklopená na jiných stranách hlubokými příkopy, dnes částečně zasypanými neb zastavěnými. Z náměstí vede starobylá brána kamenná druhdy se zdvihacím mostem do prvního nádvoří zámeckého. Bránu tvořila jindy věž o 1 patře s hodinami a stanovou střechou, která r. 1750 byla v nynější podobu snížena a ozdobena balustrádou s 3 erby: českým, uherským a rakouským. Uprostřed prvního nádvoří vypíná se vlastní stavba zámku, pocházející v nynější podobě z polovice 16. věku.

Základy obou křídel až skoro do prvního patra vykazují stopy zdíva z doby gotické. V jižním křídle, v levo od bývalé kaple sv. tří králů, ukazuje se dosud gotická místnost, v níž se král Jiří

naroditi měl. Pod jižním křídlem a v čele jsou sklepy, druhdy sloužící za žaláře s mučírny.

Kulatá mocná věž, hláska, jest nejstarší památkou zámku, pocházející z XIII. věku. Vchod do věže býval v staré době z vyšších pater. Ve středověku sloužila věž za vězení a chovala v době Jiříkově vzácné politické vězně. Dnešní okna ve spodní části věže byla proražena bezpochyby při přestavbě zámku r. 1750, ve které době byla věž s křídlem sousedním přímo spojena. Zvýšením bylo nutno zvýšiti i věž o 30 stop a při té příležitosti byla ukončena nynější cibulovitou bání s hodinami.

Zámek, jehož půdorys zaujímá 1½ hektaru byl od základů přestavován za vlády cis. Ferdinanda I., od r. 1548—1560 staviteli vlášskými a byl ozdoben skvostnou omítkou sgraffitovou po celém průčelí. Část rustiky sgraffitové se zachovala na křídle v prvním nádvoří.

Brána, ústící do předního dvora, ozdobena jest kartuší kame-nickou s erbem císařským, památnou tím, že orel v pravém drápu tiskne malý erbík král. Českého, jako trpkou upomínku na porážku českou v bitvě u Mühlberka r. 1547. K zámku přiléhá na východní straně park, zvedající se vysoko nad svým okolím umě-lym nasypáním.

Císařovna Marie Terezie dala ještě s velkým nákladem opravi-ti důstojně hrad poděbradský, ale syn její, císař Josef, nevážil si hradu a chtěl jej proměnit ve vojenskou kasárny. Plány na pře-stavbu takovou byly již hotovy, ale v poslední chvíli byl zámek proměněn pro byty 22 pensionovaných důstojníků, jako filiálka pražské invalidovny.

Po prodeji panství poděbradského r. 1839 na barona ze Siny, byly umístěny v zámku vrchnostenské kanceláře a byty úřednictva. Dlouho byly po roce 1850 v zámku též kanceláře zeměpanských úřadů.

Od roku 1884 bydlel v něm kníže Hohenlohe ze Schillings-fürstu, který pojal za manželku Charikleu, vnučku barona Siny. Kníže nechal vrtati v nádvoří zámeckém studnu na místě, určeném pomocí kouzelného proutku p. Bülowem. Zde vytryskla léčivá voda poděbradská dne 30./7. 1905. (Okolnost tu popsal spisovatel Ignát Herman. Stát jest připojena na tomto prosp.) Roku 1907 nechal kníže vrtati druhý pramen ve valu zámeckém k vůli plnění „PODEBRADKY“ do láhví. R. 1908 postavil kníže budovu uhli-čitých lázní. R. 1920 koupila akciová společnost lázeňská zámek. Část pokojů rezervována jest k ubytování lázeňských hostů, jako pensionát pro členy spolků úřednických a zřízenců poštovních a železničních. Ve starobylé kapli zámecké odkryty byly nástěnné fresky gotické. Kaple jest věnována museu místnímu. Bude v ní

uložen zámecký archiv s listinami 17., 18., 19. století. V zámku jest občanská knihovna spojena s lázeňskou knihovnou. V letní době bude knihovna přístupna lázeňským hostům. Vyhrazená hodina pro účel ten bude na dveřích knihovny oznámena. Také moderně zařízená plínna vody „PODĚBRADKÝ“ a lázeňské kanceláře jsou umístěny v zámku.

Podle zámku na pravé straně rozkládá se elektrický mlýn, druhdy panský, jehož založení spadá do 2. polovice 13. věku.

Na náměstí jest budova okresního zastupitelství, dle plánů arch. E. Chaury. V zasedací síni jsou Kubovy obrazy pohledů měst Poděbrad, Peček, Sadské a okres. starostů.

Proti zámku jest radnice s věží z r. 1814; byla přestavována k účelu tomu roku 1775 ze soukromého domu; chová olej. obrazy starých panovníků domu rakouského, sbírku pohledů na staré Poděbrady se zámkem a pěkně kované dvěře z roku 1682, pocházející ze staré radnice. Pod věží visí zvonek, kterým se druhdy svolávali konšelé do rady; dnes slouží k oznamování požáru. Ozdobná deska hlásá, že se v radnici narodil básník Fr. L. Turinský r. 1797.

R. 1862 při oslavě památky jeho dala se pověstná dragonáda u radnice. Dragoni na koních vyjeli z kasáren, v sousedství radnice (kde stojí dnes Občanská záložna), s vytasenými palaši rozháněli obecnstvo prozpěvující národní hymnu; událo se jedno z prvních násilí probouzejícímu se lidu českému.

Stará radnice stávala někdy tam, kde jest nyní dům „Občanské záložny“. Návrh na budovu Občanské záložny zhotovil prof. techniky brněnské, arch. Kar. Kepka. Allegorické obrazy na průčelí jsou poslední prací slav. mistra Luďka Marolda a figurální práce pracoval rodák zdejší Milan Havlíček. V zasedací síni Občanské záložny obrazy rodáka mistra L. Kuby. V budově Občanské záložny sídlí pošta, telegrafní a telefonní úřad a četné místní spolky, jakož i zpěvácký spolek Hlahol a Občanská záložna; (založeny byly r. 1861).

Krásná villa inž. Voj. Obereignera v ulici Havlíčkově jest myšlénkou prof. Josefa Fanty; plastické ozdoby jsou od Milana Havlíčka. Stavba je z domácí neovrhnuté opuky zv. Opočňáku.

V divadelní ulici budova Ochotnického divadla Jiříkova.

Proti divadlu lázeňský park mající výměry 5 hektarů. Zde jsou léčivé prameny Eliška a Libuše, které se nejvíce zamlouvají lázeňským hostům. Zde koncertuje lázeňská kapela počínaje 15./5. —15./9. dopoledne od 11—12 hod. a odpoledne od 4—7 hod. V těch chvílích jest zde velmi čilý ruch. Park záleží z části ovocných, z části ozdobných stromů a keřů, jest zde také prodejna jízdenek, registrátor délky slunečního svitu a meteorologický sloup. S ním souvisí krytá kolonáda a celý komplex lázní.

Povšimnutí hodna jest nová ještě budova školy obecné a měšťanské od lázní na západ v ulici Chládkově, postavená nákladem 300.000 kor. roku 1905 dle návrhů arch. Fr. Šlaffra.

Proboštský chrám sv. Kříže, třídou Palackého z náměstí Jiříkova na východ, jest starožitná budova z první polovice 14. věku, která byla v polovici 16. věku co do zevnějšku přestavěna od Jana Vostalise de Sala, stavitele zámku poděbradského, jehož epitaf z r. 1575 umístěn jest v pravé lodi.

Zevnějšek byl zgotisován v době nejnovější. Věž pochází z roku 1819. Hlavní oltář z tepané mědi postříbřené jest věrnou kopií Mariacelského oltáře z r. 1770. Byl určen pro kapli u Nových Mlýnů, ale po zrušení téže byl přenesen do Poděbrad. Obraz hlavního oltáře „Povýšení sv. Kříže“ jest od Petra Brandla, obraz sv. Rosalie od Matěje Škréty.

Pod oltářem sv. Anny v pravé lodi odpočívá tělo první manželky krále Jiřího „Kunhuty ze Šternberka“ († 13./X. r. 1448), veliké dobrodějky města. Zeměla ve 22. roku svého věku v třetí den po porodu s dvojčaty.

Křtitelnice jest z r. 1563 a zvony ve věži z r. 1551, 1660 a 1669. Ve válce světové zvony byly zrekvírovány.

Proboštsví naproti kostelu je založeno teprve r. 1885. Již v 18. stol. měli 4 děkanové v posloupnosti za sebou titul uherského proboštsví ze Schlangenmundu (de monte Siklosz). Budova proboštsví jest z polovice 17. věku, později byla o patro zvýšena.

Proti kostelu na západní straně jest stará škola čís. 68-III. z nadání Kunhuty ze Šternberka, ale od r. 1847 přestavěna a proměněna v okresní museum Poděbradska. Celá budova věnována jest sbírkám, které vyplňují všechny místnosti a tvoří úplný kulturní obraz Poděbradska. Sbírký obsahují mnoho předmětů cenných, obrazů, majolik, nábytku a jiných věcí vesměs z města a okolí pocházejících. Zakladatelem musea jest p. Jan Hellich, lékárník. Náklad na úpravu budovy, skříně a nutné opravy nábytku činil na K 60.000.—, které uhrazeny byly z částí příspěvky obce, okresu, členstva, z částí půjčkou. R. 1921 navštívilo museum 4.500 osob. Museum jest v neděli a ve svátek od 10—12 hod. otevřeno; vstupné pro členy jest bezplatné, pro nečleny 1 K. Ve všední dny nutno se hlásiti u dozorce u vchodu z Palackého třídy, vstupné 2 K. Sbírká zbraní, velice cenná, darovaná museum p. JUDr. Kvičalou, bude letos installována a obecnstvu přístupna. Soukromé sbírký po zvěčnělém Vojt. Čihákovi, obsahující četné porcelány, zbraně, umělecké předměty, sbírký mincí přes 15.000 kusů a sbírký poštovních známek jsou na dále obecnstvu přístupny. Dobu návštěvy oznámí vyhláška na dveřích domovních.

Kolem kostela jest zřízený sad na místě zasypané „Labice“. Za ním památná stanice přírodovědecká. Sekce pro přírodovědecký výzkum Čech přenesla sem od Černého jezera Šumavského nepatrný, ale velice účelný domek. V něm pracoval prof. Dr. Ant. Frič a později musejní kustos prof. V. Vávra se svými assistenty. Studovali plankon polabský, který v tiché přes 1 km dlouhé zátoce labské zvané „Skupice“ jest bohatěji vyvinut než kdekoliv jinde, dále studovali ryby české dle vývoje i co do potravy a cizopasníků. Výsledky toho bádání daly základ k četným vědeckým spisům. Před 2 lety přešla stanice v majetek české akademie a řízení převzal profesor botaniky na České universitě Dr. Němec.

Hned za ní jsou stavby státní úpravy labské, které v brzku budou dostavěny a Labe zde plavbě lodí se stane způsobilé. Starý tok řeky byl zasypan a nové koryto vyhloubeno. Starý jez mlýnský pod zámkem zrušen a nový pohyblivý s volným profilem byl postaven. Za těmi jezy dokončuje se velkolepá budova pro 4 turbíny (2 jsou již osazeny a v činnosti) každá turbína v úplné výkonnosti má sílu 400 koní. Slouží k výrobě proudu elektrického pro elektrárenský svaz středolabský. Architekturu celého podniku navrhl zdejší rodák prof. Dr. A. Engel. Jeho dílo, jakož i veškeré provedení technické z železobetonu bylo oceněno znalci tu i cizozemskými. Pracuje se následkem války plných 9 roků se značným nákladem. Dokud stavba nebude ukončena, není přístup obecnstvu dovolen. Úprava labská má pro město a okolí veliký význam; dříve byl celý kraj vysazen značným zátopám, poněvadž zde na celém toku byl nejužší hmotný jez.

Nyní se ulehčí městu i okolí. Město nabylo krásné nábřeží, jehož parkové upravení v brzku bude dokončeno. Nábřeží pojmenováno bylo po zdejším průkopníku úpravy labské „Hráského nábřeží.“

Odtud směrem východním vede cesta k Primátorským Ostrovům, kde se nalézají říční, sluneční, pískové a vzdušné lázně neobyčejných rozměrů (85 kabin).

Lázně jsou velice příjemné a hledané. Plavčík vyučuje plavání. Zde možno najmouti i ločky k veslování. Zde jest přístupisté motorového člunu s letní restaurací. Podle jest stanice veslařského klubu sportovního, který bude občas prováděti závody. Jeden kilometr od toho místa směrem severovýchodním postavena bude letos největší stanice radiotelegrafická českosl., která má vysílati vlny elektrické na dálku 4.000 km.

V nádražní ulici stojí Sokolovna. Sokol poděbradský založen byl r. 1863 a dnes čítá 288 mužů, 186 žen, 113 dorostenců, 55 dorostenek, 162 žáků a 187 žáček.

Budova Sokolovny upravena byla r. 1905, má sál 200 m² s příslušnými místnostmi pro šatny a úřadovny. Letní cvičiště hned přiléhající má prostor 50×80 m.

Tennisové hřiště jest odtud nedaleko vzdálené, jest přístupno lázeňským hostům a přihlášky dějí se u sport. klubu.

Poblíže nádraží nacházejí se tyto průmyslové závody: Olejna p. Janowitze, sklárna dříve J. Inwald nyní akciové společnosti patřící, parní pila a cihelna na pískové cihly V. Kerharta, „Delikát“ závod potravin vyrobějící J. Tríska, strojárna na hospodářské stroje Benák a Budlovský.

Na Nymburském předměstí cukrovar založený r. 1863. Tamtéž Českobratrský chrám s farou z r. 1878 a israelitská synagoga z r. 1857.

Na Riegrově náměstí obecní dvoupatrová budova se zeměpanskými úřady a Městská spořitelna.

Přes Labe pne se železný most z r. 1889 a v pokračování jeho kamenný most inundační o 26 obloucích, 300 m dlouhý z r. 1831. (Nejdelší inundační most v Čechách).

Za mostem při cestě ke kostelíčku na levé straně stojí socha Matky Boží na sloupě z r. 1757, postavena na památku vítězství rakouského u Kolína. Dále železité lázně městské slušně upravené, jichž pramen se již r. 1624 J. A. Komenským připomíná. Již v 18. věku byly zřízeny zde lázně. U nich nalézá se starobylá zvonice z konce 17. století. Byla často malována malíři a reprodukována na četných pohlednicích. Zvony byly ve válce rekvírovány. V červenci 1921 uhodil blesk do sousedního topolu, při čemž střecha zvonice shořela. Nyní zvonice jest upravena v původní své podobě.

Vedle starobylý hřbitovní kostelík Nanebevzetí Panny Marie s krásným gotickým průčelím z r. 1896 od B. Šnircha. Malovaná okna jsou dle návrhů prof. Ad. Liebschera pálena pražským umělcem Pazderou. Hlavní oltář, kazatelna a malování stěn a stropu dle návrhu prof. Kastnera.

Kostelík jest miláčkem obyvatel města Poděbrad. Byl založen r. 1516 přičiněním pražského měšťana Ondřeje Prachovce a horníků kutnohorských na památku r. 1496 nevinně zde popravených havířů kutnohorských, kteří se srotili, protože jim byly činěny křivdy od úředníků královských.

Stínání dělo se pod dubem, který sice zahynul větrem r. 1777, ale na místě jeho stojí dnes dub jiný. Pověst vypravuje, že jedna z větví, postříkaná krví odsouzenců, nesla od té doby červeně kroupnaté listy a plodila žaludy s podobou, v nichž někteří havířskou čapku, jiní odpraveného havíře v kutně spatřovali se domnívali. Pro tu příčinu bylo místo uctíváno, kostelík zde postaven

Lázně Poděbrady. Celkový pohled na lázeňské objekty v parku.

Watering Place Poděbrad. General View of the buildings in the Park.

Station thermale de Poděbrad. Vue générale prise de l'établissement sur le parc.

Bad Poděbrad. Gesamtansicht der Kurgebäude im Parke.

Lázně Poděbrady. Partie z lázeňského parku. Hudební pavillon a restaurační kollonáda. Poděbrad Hydro. Wiew of the Kurpark.

Vue du parc de la Station thermale de Poděbrad. Bad Poděbrad. Kurparkansicht, Musikpavillon und Restaurationkollonade.

Promenáda při koncertu v parku lázní
poděbradských.
Promenade. Concert in the Kurpark of P.

Concert promenade dans le Parc de
Poděbrad.
Promenadekonzert im Kurpark Poděbrad.

Lázeňská velkokavárna v parku při
koncertě.
Grandcafé and Concert in the Kurpark.

Le Grand Café dans le parc de l'Etablissement
pendant le concert.
Grandcafé im Kurpark bei Konzert.

a k hlídání dubu ustanoven poustevník nákladem komory královské. Ukázky starých původních žaludů v museu. Klíč od kostelíka uschován jest u kostelníka Kryšpína.

Výletní místo Obora jest dubový porost — jest to zbytek velké obory královské, založené králem Ferdinandem I. Nyní jest majetkem akciové společnosti lázeňské, které náleží také sad kolem a přiléhající luka. V Oboře jest velice příjemná letní restaurace a švýcarská kavárna — pro přítomnost mnoha zpěvného ptactva zejména slavíků, hojně vyhledávána.

Poblíže Obory jest městský hřbitov, zřízený podle plánů arch. prof. Fanty. Jest malebně upraven a má krásné pomníky.

V městě jsou sídla okr. politické správy a jiných úřadů. Jest zde střední hospodářská škola velmi čteně navštěvovaná. Její rozsáhlá zkušební pole nacházejí se za nádražím.

Jsou 2 obecné a měšťanské školy, při chlapecké jest ještě IV. ročník měšťanské školy, ročník pro děti slabomyslné, lidová škola průmyslová pokračovací a opatrovna.

Konají se zde přednášky Osvětového svazu. Jest zde 7 hudebních ústavů.

Trhů výročních jest 12 a týdenní trhy jsou každé středy a soboty.

Stav zdravotní jest výborný. Větší část města má vodu s užitkovou vodou. Po zavedení minerální vody jako pitné pro zdejší obecnost klesla úmrtnost ze 2% na 1%. Vymizely epidemické nemoci, zejména tyfus a tuberkulóza. Loňského roku otevřena byla nová nemocnice, která má Roentgenův přístroj. V městě jest 9 lékařů, z nichž 1 má stálý dozor v lázních. Jsou zde 2 lékárny.

Kromě 9 hotelů a pensionů jsou zde: rozsáhlá restaurace lázeňská, moderní restaurace a kavárna „Sala Terrena“ v zámku, 2 dietetické kuchyně v zámku a u pí. Pitterové v Proftově ulici a četné restaurace soukromé, vyhovující požadavkům bohatých i chudších návštěvníků. Oběd stojí od Kč 9.— do Kč 12.—.

Hosté lázeňští bydlí buď v lázeňském domě v parku s vyhlídkou na lázeňskou promenádu, v zámku aneb ostatních ubikacích akc. spol. o 160 lůžkách aneb v hotelích neb v soukromých bytech. Zřízena jest zde inform. kancelář pro soukromé byty.

Peněžní ústavy jsou: Občanská a hospodářská záložna, městská spořitelna a filiálka České banky. Všechny ústavy jsou ochotny lázeňským hostům otevřít účet a sprostředkovat výměnu cizích valut. Městská spořitelna má oddělení pancéřových skříní.

Poštovní úřední hodiny jsou ve všední dny od 8—12 hod. a od 14—18 hod. V neděli dodávají se pouze dopisy expresní. Odesílají se dopisy, které byly vhozeny do schránky

u poštovního úřadu. Dopis expresní, co takový na obálce označený a frankovaný známkou Kč 3.— možno vhoditi do této schránky. Telefonní hovory a telegramy v neděli přijímají se jen nutně. Od 1./5.—30./9. přijímají se ve všední dny rekomandované dopisy od lázeňských hostů až do 20 hod.

Autobusové spojení má tento jízdní řád:

14:30	8:15	Poděbrady	9.43	15:59
15:20	8:57	Pečky n. dr.	9:05	15:20
10:32	17:55	Poděbrady	7:16	13:41
12:01	19:41	Kr. Městec	6:10	12:25

V městě jest následující abon. telefonu:

Jméno	čís.	Jméno	čís.
Benák & Budlovský .	47	Janowitz, olejna . .	4
Berní správa	19	Kerhart V., parní pila	7
Cukrovar Dostál . .	6	Kraus K., cementárna	46
Cukrovar Libňoves .	3	Kraus Rud.	34
Cukrovar Libice . .	14	Kučera Jos., drog. .	24
Česká banka	36	Kruliš Zd., podnikat.	
Četnická stanice . .	15	stav.	27
„Delikát“	13	Kurka Fr., komision.	20
MUDr. Bouček B. . .	30	Lázně akc. společnost	
JUDr. Glück O. . . .	41	kanc. v zámku . . .	22
Hotel Centrál	38	Lékárna Geisselreiter	48
MUDr. Vondrovic . .	12	Lékárna Hellich . .	29
Hotel u Krále Jiřího	26	Městský úřad	1
Hotel Urazil	16	Městská elektrárna .	23
Hospodářská záložna	35	Občanská záložna . .	5
Hráský J. V., prof. .	21	Okres. nem. pokladna	39
„Charitas“ (Kouřimka)	43	Okres. správa polit. .	10
Inwald, sklárna . . .	9	Okres. správní komise	2

Lázně Poděbrady. Partie z lázeňského parku
v zimě.
Poděbrad in Winter. Wiew of the Kurpark.

Vue du parc de Poděbrad en hiver.
Bad Poděbrad in Winter. Partie aus dem
Kurpark.

Lázně Poděbrady. Jidelna v lázeňské
velkorestauraci.
Poděbrad Hydro. Dining-room in the
hydro restaurant.

Station thermale de Poděbrad. Salle à manger
dans le restaurant de l'Établissement.
Bad Poděbrad. Speisesaal im Kurhaus-
Restaurant.

Salonní kabina uhlíčitých lázní poděbradských.
Effervescent Bath cell
in Poděbrad.

Bains d'acide carbonique de Poděbrad-
Cabine-salon.
Salonkabine der Poděbrader Kohlensäurebäder

Vodoléč. ústav v Lázních Poděbradech.
Parní a elektrické lázně, Massáže, Zábaly.
Hydro Establishment in Poděbrad.
Steam and Electric Baths, Massage etc.

Etablia. hydrothérapique de P. Bains de vapeur et
traitement à l'électricité, Massages, Compresses.
Wasserheilanstalt in Bad Poděbrad. Dampf- u.
elektrische Bäder. Massage. Packungen.

J m é n o	čís.	J m é n o	čís.
Okres. výkup. obilí .	45	Roudnický Arn., obch.	18
Pensionát Buchar .	37	Společenské mlýny .	33
Pivovar akc. spol. . .	28	Spořitelna městská .	11
Popper Vilém, obch.	17	Taussig Ed., obchod	32
Restaurace a kavárna v zámku, nájemce		Váňa Josef, pekař .	42
Jos. Waltner . . .	49	Velkostatek	8
		Vítek Václav, obchod	44

Lázeňská listina vychází týdně v časopisech „Poděbradské Noviny“ a v „Nezávislosti“. Spolkový ruch jest velmi čilý. Kromě vyjmenovaných spolků Občanské Besedy, Zpěváckého spolku s odborem domácí filharmonie, Musejního spolku, Občanské knihovny, Osvětového svazu, Sportovního klubu, jest zde Alliance française 1 týdně schůze každé pondělí večer v 7 hod. v Občanské záložně. Spolek hasičů a zemská pohřební pokladna hasičská, Remeslnická beseda, Jednota legionářů, Hospodářský spolek, Hospodářské družstvo, odb. Ústř. Matice Školské, Severočeské jednoty, Červeného kříže, spolky náboženské a sociální.

LAZEŇSKÉ PROSTŘEDKY

Kromě klidu, užšího styku s přírodou, pobytu na čerstvém vzduchu hojného vysluňování a přiměřené životosprávy, jsou hostům přístupny tyto lázeňské prameny: Libuše, Eliška, Riegrův, Jiřího po celý den, pramen Hohenlohe 6—7, 11¹/₂—12¹/₂.

Lázně uhličitě (60 kabin) parní, suchá a mokrá pára, elektrická světelná, čtyřkomorová pro proudy galvanické, sinusoidální a třífázové.

Lázně železitě u Kostelíčka (5 kabin).

Lázně říční, sluneční, vzduchové a písčité (85 kabin).

Rašelinové obklady z vlast. rašeliny. Rozbor po ruce!

Četné parky. Vedle již zmíněného parku lázeňského jest rozsáhlý měst. park na Pátecké ul., u kostela, u kostelíčka a u Obory.

Četné a pohodlné procházky podle Labe; krásná jest zejména promenáda na pravém břehu od Primatorských Ostrovů do městského (2 km) vzdáleného lesa až k Čidlině. Odtud možno jíti do Libice (2 km) neb opět lesem až do Velkého Oseka (6 km). Na levém břehu Labském vede cesta lukami do lesa Boru, pak buď do Osečka neb k asbestové hájovně a zpět jinou cestou lesem Bor. I ta jest nad míru půvabná a jest hostům lázeňskou legitimací opatřeným přístupna. Podle toku dolů k Nymburku vedou pěšiny na levém břehu okolo Polabce do velmi vábného lesa Vrchluže až k Nymburku (8 km) a po pravém břehu přes Zboží a les Babín též do Nymburka. U Kovanic a Zboží jest převoz. Bližší jest procházka za mostem okolo Kostelíčka do Obory a odtud do malebné vesnice Polabce (2 km). Neb v levo po lukách do vesnice Kluky (1.5 km) a do lesa Boru. Lesík v bažantnici východně od města není obecnstvu přístupen.

Kdo miluje procházky v polích, tomu se odporučuje vycházka směrem severním od města. Často možno spatřiti Jičínské kopce a Sněžku. Polodenní výlety pěšky možno konati na Vlkov (výšena 250 m odkud jest nádherný rozhled až k Řípu, Troskám, Čáslavi a Lysé). Do Sadské (9 km) památný triangulační bod a dům, ve kterém bydlil Mozart u svého přítele Němečka. V Sadské jsou též oblíbené lázně. Na bojiště Kolínské r. 1747 (12 km). Do Libice, starého sídla Slavíkovců a rodiště sv. Vojtěcha (5 km).

Drahou možno konati polodenní výlety do Kolína, Kutné Hory, Čáslavi, Chlumce, Lysé, Loučeně. Autobusovým spojením na Pečky možno navštívit památné město Kouřim a ovocné velkolepé sady v Molitorově a bojiště u Lipan.

Obširněji popsány jsou výlety v brožuře „Průvodce po Poděbradech a okolí“ nákladem vzdělávacího sboru. Rozkošná a plna půvabu jest jízda motorovým člunem po Labi mezi lesy.

ÁBAVY A SPORTY

Každodenně dvakrát, dopoledne (11—12) odpoledne (14—19) koncertuje lázeňská kapela. Časté koncerty virtuosů českých. Letos jest přihlášeno deset večerů během dvou měsíců, Beethovenových sonat klavírních s výkladem bývalým profesorem ruské konservatoře Jaroslavem Boučkem. Občasně produkuje místního zpěváckého spolku s odborem filharmonickým a zpěváckých spolků župních. Každovečerní koncert

Parní a elektrická prádelna lázni
poděbradských.

Steam and electric washhouse of the Poděbrad
Hydro.

Blanchisserie électrique à vapeur de la Station
thermale de Poděbrad.-Buanderie.

Dampf- und Elektrizitätswaschanstalt des Bades
Poděbrad.

Vlastní parní a elektrická žehlirna prádla lázni
poděbradských.

Steam and electric linen smoothing establishment
of the Poděbrad Hydro.

Blanchisserie électrique à vapeur de la Station
thermale de Poděbrad. Repassage du linge.

Eigene Dampf- und Elektrizitäts-Wäschebügelei
des Bades Poděbrad.

Lázně Poděbrady. Zimní kolonáda.
Poděbrad Hydro. Winter garden.

Station thermale de Poděbrad. Jardin d'hiver.
Bad Poděbrad. Winter-Kolonade.

Čítárna v lázních Poděbradech.
Reading room in Poděbrad.

Salon de lecture de la Station thermale de Pod.
Lesesaal im Bad Poděbrad.

v „Sala Terreně“ v zámku, v hotelu Krále Jiřího a hotelu Urazil. Týdenní koncerty místní kapely v Oboře. Občasné zábavy, pořádané správou lázeňskou. Častá divad. představení ochotnických a kočujících společností a 2 biografy. Vše to přináší s dostatek ruchu uměleckého a společenského. Denní zábavy, koncerty, divadelní představení, biografy atd. oznamovány jsou denně na vyvěškovém prkně.

Ze sportu uveřejňujeme hru tenisovou, veslování a veslařské závody, plavání v řece, tělocvik v Sokolovně, kopanou a rybolov. Potřebné rybářské lístky vydává městský úřad.

OBORNÁ LITERATURA

1. Dr. B. Bouček. Lékařská předmluva k otevření lázní poděbradských (příloha k Čas. českých lékařů v dubnu 1908).

2. Totéž německy (příloha k Prager medicinische Presse).

3. Zur balneologischen Behandlung der nervösen Dyspepsie u. der Zuckerkrankheit, Ärztliche Rundschau München 1908.

4. 5. 6. Zkušenosti lázeňského lékaře sezony 1908, 1909, 1910. (Čas. č. lékařů 1909, 1910, 1911.)

7. 8. 9. Totéž v německém překladu (zvláštní otisky nákladem správy lázeňské).

10. O novém způsobu léčení eczemu (Č. č. 1. 1909).

11. Totéž v německém překladu předloženo mezinárodnímu sjezdu dermatologů v Římě 1912.

12. Arteriosclerosa léčena v Poděbradech (přednešeno o sjezdu lékařů a přírodopytců v Praze 1914).

13. Totéž v něm. překladu (Zeitschrift der Balneologie 1914).

14. Léčení eczemů v Lázních poděbradských (Čas. č. balneologie 1921).

Dr. Vondrovic.

15. Poznámky z lázeňské praxe v L. Poděbradech (Č. č. 1. 1909).

16. Indikace léčební v L. Poděbradech (Č. č. 1. 1911).

17. Léčení cukrovky minerální vodou poděbradskou, koupelemi a pitím (Č. č. 1. 1913).

18. Dva případy licheu ruber vyléčeny v L. Poděbradech. (Česká Dermatologie 1921).

19. Karel Amerling a Bohuslav Bouček. Vlastnosti a účinky minerální vody poděbradské (Č. č. 1. 1910).

20. Profesor Dr. Šamberger. Má theorie o účinku lázni uhličitých (Česká dermatologie 1921).

21. Dr. Rožánek. Poděbradka jako voda léčivá a dietní (Praktický lékař 1920).

22. Cukrovka a její léčba (Praktický lékař 1921).

23. Dr. Sedláček. „Praktické důsledky měření tlaku krevního“ („Praktický lékař“ ročník I.)

24. Dr. Sedláček. „Radioaktivita našich léčivých vod“ („Praktický lékař“ ročník II.)

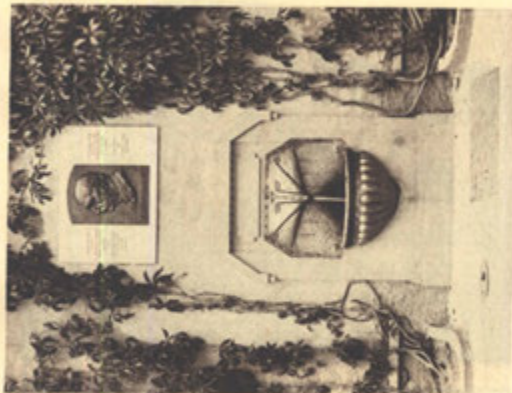
Koupeli vydáno:

Rok	Uhl. koupeli	Parní	Elektr.	Počet hostů stálých	Počet hostů dojíždějících
1908	3.993	—	—	140	660
1909	15.260	—	—	639	1475
1910	20.231	4	1	1082	1819
1911	35 977	21	37	2164	3500
1912	40.520	73	41	2750	4842
1913	46.923	133	115	3799	5060
1914	32.819	53	63	2509	4040
1915	35.190	60	38	2619	3640
1916	48.451	65	61	2965	4766
1917	49.613	75	81	2522	1461
1918	40.864	851	1417	1998	2222
1919	44.868	204	442	2546	3866
1920	40.834	89	481	2468	3303
1921	52.812	122	671	3067	4473

Od r. 1908 byly lázně v knížecí správě, od r. 1910 byly lázně ve správě městské a roku 1918 převzala lázně akciová společnost.

V r. 1909 opětovalo léčbu 136 osob z hostů stálých z let předchozích.

1910	188	"	"	"	"	"	"	"	"
1913	550	"	"	"	"	"	"	"	"
1914	620	"	"	"	"	"	"	"	"
1915	645	"	"	"	"	"	"	"	"
1916	741	"	"	"	"	"	"	"	"
1917	629	"	"	"	"	"	"	"	"
1918	515	"	"	"	"	"	"	"	"
1919	636	"	"	"	"	"	"	"	"
1920	640	"	"	"	"	"	"	"	"
1921	766	"	"	"	"	"	"	"	"

Nejstarší zřídlo kyselky (r. 1905) v lázních Podě-
bradech v nádvoří zámčeckém.

The Oldest Mineral Water Spring (1905) in the
Castle courtyard of P.

La plus ancienne source alcaline (1905) de la
cour du Château de Poděbrad.

Die älteste Sauerbrunnenquelle (J. 1905) im
Schloßhofe in Bad Poděbrad.

Hlavní brána historického zámku Poděbradského.
Principal Gate of the Historical Castle
Poděbrad.

Porte principale du château historique
de Poděbrad.

Haupttor des historischen Schlosses Poděbrad.

Náměstí se sochou krále Jiřího před zánkem
v Lázních Poděbradech

Poděbrad square and statue of King
George.

Place de Poděbrad et statue de Georges
de Poděbrad.

Platz mit dem Standbilde des Königs Georg
in Bad Poděbrad.

Lázně Poděbrady. Riegrův pramen. Pensiony
pro letní hosty.

Poděbrad Hydro. Rieger Spring. Pension
establishment for guests.

Station thermale de Poděbrad. Source Rieger.
Pension établissement.

Bad Poděbrad. Rieger-Quelle. Pensionsgebäude
für Kurgäste.

I.

LÉČIVÁ MOC VOD PODĚBRADSKÝCH.

(Die přednášky při návštěvě lékařů pražské župy zde r. 1921 dlicích proslovené).

R. BOUČEK pozdravil hosty jménem lázeň. lékařů, sdělil jménem jich zkušenosti za 14leté období lázeňské nabyté:

Naše rovina polabská jest malebná. Mohutná, stále se měnící oblaka, nejružnější východy a západy slunce, krásný tok labský, šťavnatá luka a lesy jsou její nejhlavnější ozdobou. Malíři: Mařák, Waldhauser, Kuba, Angličanka Harvey, Zd. Braunerová, Engelmüller, Liebscher K., Spáčil, Pištělka, O. Kerhart, Wenig, Hůrka, Radimský, Demartini, Körber, našli zde velké množství krásných přírodních obrazů a vyslovili

své přesvědčení, že krajina naše jest pro malířskou školu jako stvořená. Krajina uklidňuje. Má vesměs nenamáhavé procházky po rovině. Má hojnost slunce a proudícího vzduchu a jest zdravá. Má tedy tolik výhod pro lázeňské místo. Nad to má dnes již proslulou léčivou vodu a velký počet vděčných lidí, kteří se zde uzdravili. Rozvoj lázní byl nad míru rychlý. Nastalá válka jej zadržela, ale v míře daleko menší, než v jiných lázeňských místech, které mají příliv hostů zahraničních. Lékařové zdejší konali pokusy s léčivou vodou již od r. 1905, když byl navrácen první pramen v zámku. V brzké se přesvědčili, že voda ta podporuje výměnu látek. Tento lékařský název nahradím napřed srozumitelnějším slovem. Ona člověka omlazuje. Před 30 léty účinky toho druhu pocítil jsem sám na sobě. Stonal jsem nestravitelností a oslábl tak, že jsem mnoho hodin denně poléhával. V Karlových Varech jsem se zotavil tak, že po 4 týdnech mohl jsem vystoupiti na nejvyšší vrch Rudohoří a to zcela lehce. Kdysi před tím, jsa ještě zdrav, jen s velkou námahou vyšlapal jsem Sněžku. Cítil jsem na sobě omládnutí. Podobný pocit mají i zdejší lázeňští hosté. Přijdou sem nehybní, ale brzo vykonávají pochody obdivuhodné, jindy jim nezvyklé. Ta příznivá změna potrvá u nich přes zimu. Proto druhým rokem léčbu zde opakují. Vtipkáři tu omlazující událost znázornili na obrazech, kde do lázní vezou staré a z nich se vrací mladíci. Tak energický účinek arcif lázně nemají žádné. Ale tolik vidíme, že hosté starší opakovali zde léčení i 10 roků po sobě, a byly zde osoby ještě 80leté. Jednou dokonce přišla sem paní 90letá, ta však byla zde jen jednou. O dalším osudu jejím není mi nic známo. V čem záleží tato výměna látek zvýšená? První jest účinek vody na srdce, to se osvěží, druhý jest vliv na složení krve, to se zlepší, třetí jest účinek na buňky nervové a na žlázy. Jest v těle mnoho žláz, jichž účinek na celkový stav zdravotní má neobyčejný význam. Nejsou to jen žlázy s výtokem navenek jako žlázy slinné, jaterní neb ledvinové, jsou to též žlázy do sebe uzavřené jako žláza štítná, nadledvinková, vnitrolebečná a vaječníková. Poruchy výkonnosti těchto žláz mají důležitý a vážný vliv na stav zdravotní. Všechny žlázy podléhají vlivu emanace (vyzařování) prvků radia a thoria. Prvky ty jsou v našich vodách obsaženy. Také jiné chemické již dávno známé sloučeniny, jako přítomnost solí

draselnatých, sodnatých, soli hořečnaté mají blahodárný vliv na ústrojí. Vedle těch chválí se i účinek lithia, které jest v našich vodách ve značné míře obsaženo. Všechny ty vyjmenované sloučeniny mají naše vody; mají také značné množství kyslíčnicku uhličitého 3·3—4·9‰ (4·944‰) gr v 1 l vody. Předčí v tom ohledu jiné kyselky. Kromě toho vyžaduje se od vod léčivých, aby byly stravitelné, to jest, aby roztok byl poměrný roztokům ústrojovým. Okolnost tu zjistili Amerling a Bouček v publikaci: „Vlastnosti a účinky minerální vody poděbradské“, uveřejněné v Čas. čes. lékařů 1910.

I ten poměr jest u zdejších vod příznivým. Nad to mají být vody léčivé prosty všech zdraví lidskému škodlivých bakterií. Vody povrchní, do nichž vniknouti může voda dešťová, nejsou prosty těchto škodlivin, poněvadž voda dešťová, pronikajíc půdu, strhuje je s sebou. Naše vody pocházejí z hloubky 80—90 metrů. Jsou prosty i těchto škodlivin. Dobrý účinek naší vody ukázal se patrně zlepšením stavu zdravotního u obyvatelstva poděbradského. Úmrtnost od doby navrtání pramene klesla o 1‰ (ze 2 na 1‰). Ve městě vymizel tyfus a tuberkulóza skoro úplně (zvláště příznivý byl stav zdravotní r. 1921, ve kterém bylo pouze 73 úmrtí, což se rovná 1·1‰). Nemí mi znám podobně příznivý stav u jiného města). Vliv minerální vody zdejší na zdravotní stav obyvatelstva jest patrný z publikace mětského lékaře dra. Kryspína o zlepšení jiných hygienických opatření zmiňuje se dr. Bouček jun. ve stati „Lázně Poděbrady“ v „Nezávislosti“ r 1912. Voda minerální, plněná do lahví jest výbornou stolní vodou. Někteří lékaři odporučují ji i nemocným jako léčivou. Kyslíčník uhličitý v ní hojně obsažený jest vzpružidlo pro sval srdeční. Slavný klinik vídeňský Oppolzer odporučoval v přednáškách sklenku šampaňského jako vzpružidlo srdeční, kterého i jak doznal sám denně užíval. Nejhlavnější součástíkou tohoto vína jest kyslíčník uhličitý. Naše voda s přísadou ovocných šťáv neb lehkého vína docílí téhož účinku.

Kromě dobrého účinku vody minerální, blahodárného slunce a svěžího vzduchu, působí zde styk s přírodou, časně vstávání, bezstarostnost a veselá mysl. Hosté lázeňští cítí, že každý den pobytu zde jest dnem svátečním. Líbíjí si, že mají lepší chuť k jídlu, že jim většinou na váze přibývá a že zde lépe spí. Takového osvěžení doma ani za drahý peníz sobě pořídití nemohou.

Vrátivše se domů, hosté pozorují, že lépe snáší trampoty svého povolání a těší se opět na lázně v příštím roce. Někteří hosté opomeli z různých důvodů tak učiniti, ale napřesrok přijedou sem přece, doznávajíc kajicně, že litují, že rok před tím opětnou návštěvu opomenuli.

Tolik o „omládnutí“ v lázních, které odporučuje se každému bytí i jinak zdravému člověku.

Dobrý doklad zaslal nám professor hygieny Dr. Gustav Kabrhel: S láznemi Poděbradskými jsem byl v úzkém kontaktu již od prvních počátků jich vstoupení do života. Když byl ukončen vývrt první artéské studny a jednalo se o to, aby voda nabyla úředního schválení pro léčebné účely a když mělo býti provedeno komisionelní šetření, byl jsem k němu pozván od okresní politické správy co úřední znalec pro rozbor bakteriologický a hygienický posudek vody. Když později byly vyvrtány nové studny, byly mi co úřednímu znalci od okresní politické správy povolánému, rovněž svěřeny dotyčné práce bakteriologické a hygienické posudky.

Pokud se týče rozboru chemického dotyčných minerálních vod, byl proveden u vody první vrtané studny prof. Drem. Aug. Bělohoubkem. U studen později vyvrtaných prováděl rozbor chemický prof. Dr. Rayman a když tento zemřel, prof. Dr. Plzák.

Měl jsem tedy příležitost pozorovati vznik a vývin lázní Poděbradských od prvních počátků. Usuzoval jsem na základě výborných vlastností chemických a bakteriologických, že lázně Poděbradské mají velkou budoucnost.

Lázně Poděbrady. Zámecký parkín.
 Watering Place Poděbrad. Castel Terrace.

Station thermale de P. Terrasse du château.
 Bad Poděbrad. Schloß-Terrasse.

Lázně Poděbrady. Partie ze zámeckého parku.
 Watering Place P. View of the Castle Park.

Station thermale de P. Vue du Parc du Château
 Bad Poděbrad. Partie aus dem Schloßpark.

Lázně Poděbrady. Partie ze zámeckého parku.
 Watering Place P. View of the Castle Park.

Station thermale de P. Vue du Parc du Châte.
 Bad Poděbrad. Partie aus dem Schloßpark.

Lázně Poděbrady. Hospice v zámku.
 Watering Place Poděbrad. Castle Hospice.

Station thermale de P. Hospice du château.
 Bad Poděbrad. Hospitz im Schloße.

Ačkoliv, jak uvedeno, při otvírání nových artézských studní jsem vždy znovu do Poděbrad za účelem dotyčných zkoumání dojížděl, nepřišlo mi na mysl, abych lázni pro svou osobu využil. Stála v popředí ovšem představa, že jsou to lázně pro určité choroby; takových chorob byl jsem však prost.

Jednalo se mi jediné o to, abych po celoroční práci v laboratoři a u psacího stolu nabyl zase potřebného zotavení a osvěžení. Jezdil jsem tedy v té době každý rok na několik týdnů do mořských lázní v Grado, kde jsem se pilně slunil, koupal, plaval. Když jsem ještě tento způsob profylaxe v Praze doplňoval tím, že jsem jezdil 3krát týdně na koni, v zimě v jízdárně, v létě v Oboře (Stromovce), docílil jsem postačující udržení rovnováhy ve stavu sil tělesných i duševních.

Pak přišla doba světové války. Možnost jeti do Grada, nebo vůbec na Adrii, byla odfiznuta. Také ježdění na koni vázlo čím dále tím více, neboť koni nebylo a když byly, tedy následkem špatné výživy a slabosti neměli valné chuti běžeti v klusu, tím méně ovšem ve cvalu.

Dělal jsem si naději, že jakmile válka skončí, začnu systém, který se mi tak dobře osvědčil, provozovati znova.

Předsevzal jsem si, že při první příležitosti pojedu zase na jih k moři a že začnu opět v té míře, jako dříve pěstovati jízdu na koni. Včasné provedení tohoto rozhodnutí se jevilo tím potřebnějším, poněvadž při mém pokročilém věku (čtenáři, který mne nezná, chci prozraditi, že jest mi hodně přes šedesát), další mezera časová by mohla učiniti návrat k jízdě na koni velice obtížným, po případě nemožným.

Z důvodů, které každému jsou známé, nebylo však na cestu na jih do Grada ještě dlouho po uzavření míru ani pomyšlení. Co se týče jízdy na koni, kterou sice bylo možno prováděti, jevilo se nutným provésti restrinkci. Nebylo lze jezdit ani ráno, jak jsem činil před válkou, ani 3krát za týden. Bylo nutno se omeziti na jednou týdně, aby alespoň schopnost jezdecká byla zachována pro doby lepší (které snad také přijdou, takže seno a oves nebudou stát jako letos 350 K jeden metrický cent, za kteréžto drahoty musí kůň dostati za den 5 kg ovsu a 10 kg sena).

Když tedy nebylo možno uváděti ve skutek systém, který na základě dlouholetých nabytých zkušeností pokládal jsem pro sebe za nejvýhodnější, připadl jsem na myšlenku, použiti alespoň lázní Poděbradských.

Byť se u mne nejednalo o nějakou určitou chorobu, usuzoval jsem, že, poněvadž těžiště účinku Poděbradských lázní dlužno spatřovati v působení na oběh krevní, jest možno i v Poděbradech očekávati příznivý účinek ohledně osvěžení a zotavení, které jsem před tím hledal v lázních mořských na jihu. Neboť nejen u nemocného, nýbrž i u zdravého správný oběh krevní náleží k nejdůležitějším podmínkám hospodářství organismu lidského. A při práci v laboratoři u psacího stolu jest tak mnoho příležitostí, aby vznikaly v oběhu krevním úchytky, při povrchním pozorování ani nepozorovatelné, které během doby, zejména jestli vyrůstají, nemohou zůstat bez následků.

Dlužno však vytknouti, že určitá část působení jižních mořských lázní v Gradu neb tomu podobných, spadá na vrub účinku na oběh krevní (o tom bych mohl pověděti zajímavé detaily).

Rovněž není pochybnosti, že také při jízdě na koni účinek na oběh krevní jest důležitou složkou v celkovém působení tohoto, málo doceněného cvičení tělesného. (Mohl bych o tom rovněž pověděti zajímavé detaily).

V soustavě, která se mi před tím tak znamenitě k udržení tělesných a duševních sil osvědčila a v účinku lázní Poděbradských jest, tedy společný určitý styčný bod a ten jest povzbuzující účinek na oběh krevní, který je u lázní Poděbradských v takové míře vystupňován, že rovnováha v oběhu krevním aneb značná náprava rovnováhy se vrací i v případě těžkých chorob srdečních neb cévních.

Úvaha tato mne vedla k tomu, abych o loňských svatodušních svátcích na sobě udělal malý pokus s lázněmi Poděbradskými. Když tento dopadl příznivě, rozhodl jsem se ztráviti tam o prázdninách delší dobu. Výsledek byl po 6 nedělích, kdy jsem koupele střídal s massáží celkovou, tak příznivým, že jsem velice litoval, proč jsem již během vojny nepřipadl na myšlenku použití k zotavení a osvěžení lázní Poděbradských.

To však bývá již tak na světě, co jest v dosahu ruky a čehož můžeme bez obtíží cestovatelských a s poměrně malým nákladem k našemu prospěchu dosáhnouti, toho že často nedbáme a dostatečně si nevážíme a přikláníme naši mysl raději k věcem vzdáleným, nesnadněji dosažitelným a na konec se divíme, jak jsme mohli tak dlouho kolem věci užitečné choditi neužitečně okolo.

Jsem tedy na základě vlastních zkušeností přesvědčen, že lázně Poděbradské nejen pro skutečné neduhy srdeční, rheumatické, nervové, nýbrž i pro lidi, kteří hledají po práci svého povolání zotavení, osvěžení, poskytují zdroj léčivých hodnot, aby rovnováha v hospodářství organismu lidského byla opět docílena a takovým způsobem bylo profylakticky pečováno, aby oekonomie sil tělesných a duševních byla udržována ve stavu přiměřeném.

Zkušenosti nabyté mne vedou k tomu závěru, že jsem Poděbradské lázně zařadil do své soustavy profylaktické, o které jsem se zmínil na začátku.

Jsou však lékařům známy i choroby, povstale z nedostatečné výměny látek. O těch nutno nám živě pohovořiti. Nemoci ty jsou: cukrovka, dna, chudokrevnost, blednička, otylost. Mnoho lidí trpí cukrovkou nižšího stupně. Lehké onemocnění dobře snášejí, však těžká cukrovka působí vážné choroby celkové a částečné. Původ svůj cukrovka má u dospělých osob v nedostatečném rozkladu cukru v játrech, tím přichází cukr do oběhu krevního a ledvinami se vylučuje. Od dávna jest známo, že nemocníci v lázních zejména v Karlových Varech najdou ulehčení. Bylo tedy prvou snahou naší, abychom se přesvědčili o léčivosti naší vody minerální. Hned prvé pokusy kolegy Vondrovce a mě byly příznivé. Z těch dob každoročně první 2 naši nemocní se sem vracejí. V období 17 let neseláblí, neztratili na váze, ani jich schopnost k vykonávání povolání životního neubyla.

Velmi prospěl nám p. Mrkvička, správce lihovaru z Březnice. Jeho samostatné pozorování zde předkládáme:

Ctěné správě knížecích lázní v Poděbradech.

Učinil jsem na sobě ve Vašich lázních následující pokus, který snad bude pány lékaře zajímati a proto prosím, abyste dopis tento mezi nimi rozšířili.

Jsem 56 roků star, byl vždy zdrav. Před 4 léty seznal jsem, že trpím cukrovkou a odebral jsem se do Karlových Varů. Tam po 3 léta vždy množství cukru kolísající okolo 5% kleslo na 0. Letos učinil jsem pokus léčení ve Vašich lázních. Při svém příchodu 7. června měl jsem 4.7% cukru, moč měla sp. v. 1.032. Váha těla mého obnášela 103 kg. Hned odpoledne po svém příjezdu začal jsem pít Vaši vodu u zřídla z pohárku, který obsahuje 110 cm³. Analysu moče vykonával jsem denně, jsa chemikem, sám a jest proto rozbor přesný. Jednátého dne nebyla ani stopa cukru dokázána Fehlingovou i Nylandrovou reakcí. Po čas pítí vody sladil jsem kávu cukrem a jedl 200 gr Grahamového chleba vedle stravy masité. Váha tělesná klesla o 2 kg. Váha specifická klesla na 1.01. V noci ze dne 2. na 3. léčebný den dostavila se horečka, bolení hlavy jako v Karlových Varech a silný tlukot srdce. První dny dostavily se průjmy, později řidší stolice. Vrátiv se domů, pozoroval jsem oslábnutí zraku tak, že člověka na 20 kroků jsem nemohl poznati. Jindy poznám jej na 200—300 kroků. Seslábnutí zraku trvalo 15 dnů. Nyní jest zrak správný. Ač nyníjší má strava obsahuje dosti škrobovin, ač sladím kávu mírně cukrem (sacharinu neužívám již 3 roky), přece v moči 24. den, co jsem opustil Poděbrady, není stopa cukru.

Říční, písečná a sluneční lázně.
River, Sand and Sun Baths.

Bains d'eau douce, de sable et de soleil.
Fluß- Sand- und Sonnenbäder.

Říční lázně na Labi v Poděbradech.
River Baths in the Elbe near P.

Bains d'eau douce dans l'Elbe à Poděbrad.
Flußbäder in der Elbe in Poděbrad.

Velkokavárna Sa'la Terrena v Lázních
poděbradských.
Grand Café Sala Terrena in Poděbrad.

Grand Café Sala Terrena à
Poděbrad.
Grandcafé Sala Terrena im Bad Poděbrad.

Lázně Poděbrady. Restauracejí jídelna v zámku.
Watering Place Poděbrad. Dining-room in the
Castel-restaurant.

Station thermale de Poděbrad. Salle à manger
dans le restaurant du château.
Bad Poděbrad. Speisesaal im Schloßrestaurant.

U porovnání s Karlovými Vary u Vás rychleji jsem ztratil cukr, také jsem nikdy nenabyl tak malé spec. váhy moče. Kromě toho se mi u Vás zamlouvalo mírné podnebí a hojnost slunce, které tolik jsem postrádal v Karlových Varech.

Přeji každému tak brzkého u Vás uzdravení a zůstávám v úctě oddaný:

Josef Mrkvička, panský lihovarník.

Od té doby máme zde každoročně značnou část nemocných, cukrovkou stížených, kteří dříve jiné lázně navštěvovali. Někteří z nich trvale se zde usadili. Pozorovali jsme, že i těžce nemocným se ulehčilo a že život si prodloužili. Velká část nemocných získá zde na váze, což jest okolností důležitou.

Druhá nemoc, povstávající z nedostatečné výměny látek jest dna (gicht). Podstata její jest ta, že močové soli ukládají se do kloubů, do chrupavek kloubových, do vazů, šlach, do podkožního vaziva a do útrob hrudníku a břicha. Dnaví nemocní trpí kaménky ledvinovými, močovými, jich kůže jest různým zánětům náchylna. Dnavých nemocných jest proti jiným zemím poměrně málo. Dna jest dědičná. Omylem se tvrdí, že navštěvuje jen rozmařilé bohatce. Poznal jsem mnoho chudých lidí dnavých, kteří nikdy neměli bohatý stůl a kteří nepožili mnoho masa ani vína. Obvyklejší stížení jsou nemocní pouhými uzlíky u kloubů prstů ruky. Někdy však nemoc zničí celé klouby prstů, pak jest ruka znetvořena a prsty jsou jako drápy staženy do plochy ruky. Na nohou trpí nejvíce kloub palce a klouby nártní. V záchvatu nočním dostaví se palčivá bolest, jakoby ohnivým šípem bodal. Záchvaty činí chůzi nemožnou. Slavný anglický lékař, který sám dnou stížen byl, radil svým nemocným, aby v záchvatu vsedli na koně a jednu hodinu na něm jezdili. Těm, kteří neměli koně jízdeckého, doporučoval několikahodinnou cestu v kočáře a kteří ani toho neměli, ti nedbajíce bolestí, měli vydati se na delší pochod. Tomu léčení nechtěl se žádný z mých nemocných podvoliti. Dna kloubů kolenních jest velmi trapná. Nemocní po léta vyleží na lůžku. Jedna chudá žena, kterou dávám naříkajícím nemocným za vzor, 12 roků takto trpěla tíse. Jiná nemocná onemocněla dnou chrustavek páteře hrudní a bederní. Musila 9 roků spáti v stoje. Nemohla si ulehnout. Obvyklejš dosáhnou dnaví nemocní vysokého věku. Onemocní-li srdce neb břišní utroby, pak život není dlouhý. Léčení dny v našich lázních ulehčuje nemocným v záchvatech a rádi se sem vracejí. Byli zde nemocní, kteří doznali, že naše lázně byly jim prospěšnější než jiné. Můžeme je dotčným nemocným odporučiti.

Léčíme zde s prospěchem chudokrevnost žen po těžkých porodech, po vysílujícím kojení, po těžkých krvotocích. Výsledky jsou u osob jinak zdravých překvapující. Ve vodě minerální jest obsaženo hojně železa. Zvýšená chuť k jídlu, uklidnění nervů, vydatný spánek, pobyt na čerstvém vzduchu a slunci, případně i později železitě a sluneční lázně dohromady velmi dobře jim prospívá.

Také rekonvalescenti po těžkých chorobách se rychle zotavují.

Bledňičku zaviňuje nedostatečná funkce žláz vaječnickových. Obsažené v minerální vodě radiová a thoriová emanace mají dobrý vliv na toto ústrojí a na průběh nemoci. Vůbec doporučujeme, že zde nemocní se léčící v krátkém čase nabývají lepšího vzezření.

Nemocní otylí přicházejí sem ojedinele, uznáváme, že doménou jich jsou Mariánské Lázně. Přece je neodmítáme. Že jim dobře se zde vedlo, toho podávají sami důkaz, když se sem opětně vracejí. Změnou životosprávy, hojným pohybem, massáží, vodoléčbou, případně koupelemi říčními, obmezením nápojové dávky dá se docílití dosti dobrý výsledek. Je-li srdce oslabené, ordinujeme občas chladné uhličité lázně. Netrváme na tom, aby otlý mnoho na váze ztratil, vědouce, že po návratu domů, nelze jej ovládati a on ztratí dozoru, v brzku ztracené váhy tělesné nabude. Spokojíme se se ztrátou na váze 2—4 kg.

Vliv vody minerální na ústrojí zaživací i zdravým jest patrný.

Sklenka vody, požitá časně ráno neb 1 hodinu před obědem, způsobí lepší chuť k jídlu. Při trvalé, tak zvané nervosní neztravitelnosti katarthu žaludečním

nadbytkem kyseliny žaludkové, rozšíření žaludku, při křeči vrátníku požitá sklenka vody hned z rána pročistuje žaludek a nahraňuje umělé vyplachování žaludku. Zde odtékají hleny zavedenou sondou horem, tam odtéká spodem do střeva. Poslední způsob jest zajisté šetrnějším. Byli zde nemocní, kteří toho doznali. Neztravitelnost, i když má hlubší podklad, vřed žaludečný neb podráždění od žlučových kamenků může se pokusně také pitím vody léčiti. A mnohá, tak zvaná nervosní dyspepsie zaviněna byla těmito okolnostmi. Znáám jednu ženu, které 2 chirurgové radili k operaci žaludkové, ta se zde vyléčila a jest po léta zdráva. Odporučoval bych, aby nemocní, trpící neztravitelností i při podezření na vřed žaludkový byli posíláni na zkoušku do lázni. Škodu z toho jistě mítí nebudou. Léčiti neztravitelnost doma, kde nemocný nemá duševního klidu, jest mnohdy bez výsledku. Sám jsem stonal 5 roků neztravitelností a za 4 týdny v Karlových Varech jsem byl úplně zdrav. Neztravitelnost jest nemocí velice trapnou. Jak šťastní jsou lidé, kteří nevědí, že vůbec žaludek mají. Lidé s chatrným trávením jsou v jakési rovnováze, dokud jsou lační. Po požití potravy za 2—3 hodiny dostaví se tlak v žaludku, krkání, někdy i tlukot srdce. Klidná poloha, šálek čaje dočasně ulehčí. Tělesné síly ubývá. Vzhled stává se výrazným. Lékař hned pozná z pohledu, že nemocný trpí nedostatečnou výživou. Býti zdravým jest štěstí. Uzdravit se jest štěstí dvojnásobné.

Voda naše má též účinek na žlázy střevní. U jedněch způsobuje větší odměšování jich a podráždění pohybu střevního, tedy průjmy, u jiných osob uklidňuje pohyb střevní a působí zácpu. V Karlových Varech pozorují lékaři tentýž účinek. Průjmy jsou neškodné. Vyřadí-li nemocný po 2 dny pití vody minerální, průjem ustane. Pro zácpu ordinujeme zde nejvíce hořkou sůl a Šaraticu.

Voda naše má i zřejmý vliv na odměšování žluči. Byli zde nemocní, stížení žloutenkou lehkou a v brzku ji ztratili. Jiní nemocní mezi léčením jiné nemoci (tedy ne zažívali) dostali příznaky koliky žlučové. To se nemocným v Karlových Varech častěji přihází. To jsou ojedinělá pozorování. Snad během času i více zkušeností nabudeme.

Na ústrojí ledvinové voda zdejší působí dráždivě. Proto varujeme nemocné, stížené zánětem ledvin před pitím vody té. Jinak stav jejich se zhorší. Odporučujeme ji při katarrech močového a měchýře. Podobných nemocných malý počet sem se uchyluje.

Nejrozšířenější obor neduhu, který sem patří, jsou onemocnění srdce a z něj pocházejícího porušeného oběhu krevního, povstalého, což opětě opakuji, bez zánětu ledvinového. Jest to předně získaná vada srdeční, ochablé srdce po přestálém zánětu svalu srdečního a ochablé srdce po zkroutění tepen neb pro pokročilý věk. Obyčejná vada srdeční ve zdejší příznivé krajině — rovinně nízko položené s příznivým podnebím zhojí se po několika letech sama. To jsme znali již před otevřením lázní. Jest to důležitá okolnost, která není všem lékařům dosud známa, poněvadž jiné krajiny zhoubněji. Na průběh vady srdeční účinkuji. Hornatá krajina se studnějším podnebím a častými mlhami budou as příčiny nepříznivého průběhu. Stačí tedy takým nemocným pouhé vhodné přemístění. Uhlitě koupele některým osobám v neduhu ulevují. Neradíme však, aby nemocní bez přísného dozoru lékařského koupeli sami užívali. Vůbec jsou koupele mocný léčivý prostředek a potřebují všichni srdeční nemocní nutně dozor. Hned prvním rokem otevření lázni přišli sem dva nemocní se zánětem svalu srdečního. Oba po 14 roků se sem vraceli. Jich zdraví jest nyní obdivuhodné. Za 14 roků trvání lázní mnoho podobných nemocných zde bylo. Příkladem zde jeden dopis: „Milerád Vám potvrzuji, že i poslední pobyt v L. Poděbradech jako vždy mé manželce tak upravil srdeční činnost, že mohla s námi podnikati pěšky výlety z Kralup přes Nelahozeves, Veltrusy, Dřínovský vrch do Oužic, neb z Mnichovic přes Struhařov, Jevany, Vyžlovku do Říčan, kdežto dříve ji daleko menší procházka po rovině s přestávkami unavovala. Že přijde zas letos do Poděbrad, rozumí se samo sebou. Váš oddaný Dr. Miláček. lékař, Praha VII.

Lázně Poděbrady. Švýcarská kavárna v Oboře.
 Watering Place Poděbrad, Switz Coffee-house
 in the Zoological-garden.

Station thermale de Poděbrad, Café suisse dans
 le jardin „Obora“.
 Bad Poděbrad, Schweizer Café im Tiergarten.

Lázně Poděbrady. Kulečnicková síň v zámku.
 Watering Place Poděbrad, Billard room in the
 Castle.

Station thermale de Poděbrad. Château-Salle
 de billard.
 Bad Poděbrad, Billardsaal im Schloße.

Lázně Poděbrady. Ordinační síň lž. a odb.
lékaře.

Watering place Poděbrad. Consulting hall of
head doctor and specialist.

Station thermale de Poděbrad. Salle de consul-
tation du docteur attaché à l'établissement.

Bad Poděbrad. Ordinationsaal des Kur- u.
Spezial-Arztes.

Švýcarská kavárna v lesním parku „Obora“
v Poděbradech.

Swiss Coffeehouse in „Obora“ park
in Poděbrad.

Café Suisse dans la forêt „Obora“
à Poděbrad.

Schweizer-Café im Waldpark „Obora“
in Poděbrad.

Náš nejspěšnější obor léčených nemocných sestává z arteriosklerotiků. Jsou to lidé, stížení zkomatněním tepen, tedy lidé starší nad 40 roků. Slova zkomatněním tepen mnohého nemocného děsí, poněvadž se domnívá, že mu hrozí v zápětí brzká mrtvice. Jsou rodiny, jimž jest mrtvice údělem. Jich dědové, báby, rodiče byli jí stíženi. Příjice, zánět ledvin a jiná onemocnění často ji zavíní. Ženy spíše jí trpí nežli mužové a přece známo, že daleko více nemocní zkomatněním cév mužů než žen. Stejně se děsí lidé výroku lékaře, že mají vysoký tlak krevní. Každý člověk má vyšší tlak v starší, než měl v mladých letech. Jsou-li cévy dobré, pak vysoký tlak neškodí. Vždyť parní kotel snese také vysoký tlak. Chatrné cévy povolí i při nejnižším tlaku, jaký potřebuje krev ve svém koloběhu. Každý starší člověk cítí na sobě menší výkonnost srdce. Nedovede běžeti s chlapcem o závod. Ztratí dříve dech. Dušnost jest první znamení pokročilého věku. Proto vyhledává nemocný radu lékařovu. Druhé pobuřující příznaky jsou tlučení srdce neb nepravidelný jeho úder, pak nespavost, konečně náhlé prudké záchvaty bolesti, kde nemocný myslí, že jest již života jeho konec a které lékařsky anginy pectoris se jmenují. K útěše můžeme sdělití trpícím, že i tyto neduhy zde se lepší. Nemocní ztrácí dušnost a výkonnost tělesná se stupňuje. Nemocní, kteří při příchodu sem sotva vykonali několik kroků, po 4 týdnech snadno ušli i 8 km. Nabudou lepšího spánku, upraví se a uklidní tlukot srdeční. Chuf k jídlu se zlepší i stolice. Otoky kolem kotníků zmizí. Také zduření jater pomine. Vzezření dříve bledé stane se červeným. Nálada duševní jest lepší. Účinek lázní jest nepopíratelný a proto nemocní po mnohá léta se sem vrací. Máme za to, že tento blahodárný vliv lázní na arteriosklerosu jest hlavní příčinou neobyčejně dobré pověsti jich. Lékařové svým těžkým povoláním touto nemocí zvláště trpí. Mnoho jich sem do léčení se uchyluje. Mezi válkou a po válce bylo zde hojně lékařů pro ochablé srdce od přílišného namáhání tělesného i duševního. Rádi na zdejší pobyt vzpomínají. Jako doklad cituji dopis kolegy Dra Breye, městského lékaře v Sušici: „Vzpomínám často a vděčně lázní poděbradských, neboť ony vrátily mne opět životu, rodině — a mým pacientům. Vzpomínám milého příjetí kolegů a P. T. společnosti Poděbradské, vzpomínám krásných procházek podél Labe z obou stran i ve vzdálenějším okolí, třeba tyto daleko nevyrovnaly se našim šumavským. Žel, že Poděbradským lázním, jsoucím teprve ve vzrůstu a rozmachu mládstvím, mnohého ještě jest doháněti, čeho jiným favorisovaným lázním býv. rakouskými vládami štědře se dostávalo. A přec pramen poděbradský co do síly a léčivosti nejen že se vyrovná prameni ve Frant. Lázních, ale jistě ho daleko předčí, čemuž mimo jiné nasvědčuje stálý a ročně zvyšující se příliv lázeňských hostů. Těším se již opět na příští zájezd k Vám a přeji Vám i sobě, bych opět mohl pobýti několik dnů v milé oné společnosti Vaší.“ V Sušicích, 17. února 1921. Dr. Brey, městský lékař.

Dr. Řehák z Petrovic u Sedlčan nám píše: Jak na mně působily Lázně Poděbrady? Rozstonal jsem se v roce 1918 „Astmou srdeční“ — z tučnatění a z nikotinu. Záchvaty, kdo je neviděl, neuvěří, jaké byly zlé a hrozné vysilující. Odjel jsem v r. 1919 poprvé do Poděbrad — vykoupal jsem se — a věru, se mnou se stal zázrak. Dýchal jsem volně, spal jsem udatně, chodil jsem a bavil se a již ani léky od té doby jsem neužíval — tak krásně a příkladně mi lázně posloužily. A pak — po přijetí domů po řadu týdnů cítil jsem se osvěžen, v práci svého povolání jsem poznával posílnění. Ovšem — není mi možno 2X i 3X do roka jezdit do Poděbrad a přijati „záračné osvěžení“ a řekl bych, „zažehnání všech příznaků“ zarpulité nemoci, ale hledím od té doby ročně z jakési nutnosti jednou na 3 neděle do Lázní Poděbradských si dojeti a síly srdce zase na rok posílit a získati. Znáám též řadu pánů a žen, kteří zoufali nad svou chorobou a dnes po 3—4 letech vidím je na sezóně v Poděbradech pěkně svěží si chodíti a se radovati ze života a radostně mi sdělují, že zase „musili“ do Poděbrad jaksi z vděčnosti, že jim Poděbrady pomohly. A tak ani Poděbradské obecnstvo neví, co Poděbrady Lázně mají přátel a vděčných hostů.“

Také na ústroj nervový mají lázně dobrý účinek. Lidé, unavení svým povoláním, starostmi, nespaním, stanou se nervosními, podrážděnými a pessimistické nálady. Zde dojdou uklidnění a chuti k dalšímu povolání. Také neurastenikové si zde zlepši. Možno to pozorovati buď ihned neb po opětované návštěvě. Uvádím zde dopis Dra. Rich. Adamíka, odborného lékaře nervového: „Na základě své mnoholeté zkušenosti mohu jako nervový lékař doporučiti Lázně Poděbrady jako výborné místo lázeňské pro neurasthenii všeho druhu, pro nervové rozrušení, únavy nervové a vady srdeční, spojené s nervovými poruchami. Zejména neurasthenie dnes po válce tolik rozšířená, nalézá zde své úspěšné léčení. Lékem prvotním různých těchto nervových chorob jsou kyselinou uhlíčitou bohaté přírodní koupele, které spojeny s výbornou dietou a příslušnou životosprávou docilují pěkných výsledků léčebných. Povážíme-li pak, že Lázně Poděbrady mají výborné spojení rychlikové s hlavním městem republiky, dále, že jsou otevřeny i za doby zimní a disponují dostatečným počtem vhodných lázeňských bytů, pochopíme, že máme v těchto velmi cenné léčebné místo pro různé nervové choroby.“

Rheumatiků svalových neb nervových dojíždí sem každoročně velký počet. Kromě lázní uhlíčitých, elektrických, užívají elektrisaci, massáže, slunných a písčitých lázní.

Pro ženské choroby vedle již zmíněné chudokrevnosti a bledničky hodí se lázně při chronickém kataru vnitřních orgánů (bílém toku), při obtížné čmýře a výtocích. Ženy v době přechodu nalézá zde ulehčení. Profesor Rubeška napsal: „Lázně Poděbradské svými léčebnými prostředky účinkují příznivě na obtíže v době přechodu žen zvláště v oboru soustavy cirkulační a nervové.“ V brzkou budou moci používat zde lázní rašelinových.

Velmi blahodárny účinek mají lázně na poruchy kožní. Jimi stává se kůže hladkou, pružnou. Zánětlivé výpotky kožní, zvané ekzemy i dlouhotrvající, se zde zhojí. O velkém počtu zhojení podána byla námi zpráva do „Věstníku balneologického“. Profesor Janovský nám píše: „Seznal jsem, že uhlíčné lázně Poděbradské účinkují výborně u některých druhů eczemů.“ Profesor Šamberger píše: „Lázně Poděbrady v mém životě: můj osobní poměr k lázním Poděbradským je trojí asi. Předně co člověka, jehož nervy, vyčerpané duševní prací a horečným životem velkoměsta, potřebují z jara si odpočinouti a nových sil nabrat. Člověka, který po několikaměsíčním zimním žaláři velkoměstským zatouží navštívit, byť jen na krátko, matku nás všech přelaskavou — přírodu Boží. Zatouží vssát do sebe zase čistý její dech a zaradovati se s ní z jejích neproměnných krás a půvabů. A všeho toho poskytly mně několikrát už Lázně Poděbradské v míře nejvyšší z jara o svátcích velikonočních. Velikonoční svátky jsou vlastně oslavou probouzejícího se jara. Ztrávili jsme je se ženou již několikrát v lázních Poděbradských. Přijíždíme tam se zimní garderobou a odkládáme ji tam. Rovina poděbradská má výhodu, že jaro je tu vždy o něco dřív nežli jinde, zejména v horách našich. I zažíváme tu tedy nejkrásnější dobu roční — návrat jara. Park lázeňský — až dosud bez života — znenáhla ožívuje. Forsitie začnou kvést, fialky brzo přiskočí a pak denně hlásí se jiných a jiných keřů a květů. A to slunce krásné, jarní, které se všech stran může zalít lázeňský park. Před ním neutíkáš, jemu vystavuješ všechny údy své, celé tělo své, aby je obilo a vzkřísilo. Vyhřívát se z jara v lázeňském parku poděbradském je nejkrásnějším požitkem zimního vězně velkoměstského, octnuvšího se na svobodě. A ty široké louky poděbradské se zlacenými potůčky trsy blatouchovými, ty široké lány polí okolních, jež oráči budí k procitnutí, jež voní široko daleko čerstvou panenskou půdou, s těmi skřivany nad hlavami — to zažíváte osobně dojmy, které tak nevyrovnatelně krásně Herben líčit dovede. V městě otvírají se dokořán okna, bílí se, větrá a číští po dlouhé zimě. Řeka, když přijedete, odnáší poslední zbytky kalu a smutu zimy, břehy její jsou smutné a zpestřené jen tu a tam hlavičkou sedmi-krásky. Brzy ale, zajdete-li v háj, jímž Labe protéká, užasnete nad krásami pro-

Lázně Poděbrady. Stádo vysoké zvěře
v lese Boru.

Watering Place Poděbrad. Deer in
wood „Bor“.

Station thermale de Poděbrad. Groupe de cerfs
dans la forêt de Bor.

Bad Poděbrad. Ein Rudel Hochwild im Borer
Walde.

Lesní partie v „Boru“ u Poděbrad.
Part of „Bor“ wood near Poděbrad.

Forêt „Bor“ près de Poděbrad.
Waldpartie im „Bor“-Walde bei Poděbrad.

Les „Obora“ v lázních Poděbradských
v zimě.

„Obora“ wood in Poděbrad
in Winter.

La forêt „Obora“ dans le parc de Poděbrad
en hiver.

Wald „Obora“ (Tiergarten) im Bad Poděbrad
im Winter.

Lázně Poděbrady v zimě. Partie z lesního
parku „Obora“.

Poděbrad in Winter. View of
„Obora“ park.

Station thermale de Poděbrad en hiver. Vue de
la forêt „Obora“.

Bad Poděbrad im Winter. Partie aus dem
Waldpark „Obora“.

budivšího se jara. Co tu květů vysype se přes noc, co tu ptáků už se ozývá. Musil bych mít péro Thomayerovo, kdybych vše to popsati měl. A kromě dechu probouzející se přírody a radostného šveholení ptáků všade nádherně ticho a klid. Nikoho nepotkáš, nikdo tě ze snů tvých nevyruší.

A nyní si představte, že máte ke všemu tomu možnost osvěžiti se, nežli ven vyjdete, nanejvýše příjemnou a osvěžující lázní v přepychovém ústavu lázeňském — a pochopíte, proč znova a znova o svátcích velikonočních jedeme se ženou do lázní Poděbradských. Primitivové — řeknou mnozí. Jsme ovšem, žena má i já, primitivi, kteří dovedou si ještě představit život bez nádherně zařízených sálů a dekoletovaných toilet dámských. Přiznávám, jen primitivové druhu našeho mohou být z jara šťastni v lázních Poděbradských. Jen vy, co dovedete mít větší radost z probouzející se přírody, nežli z raffinovaných požitků tak zvaného velikého světa, přijďte z jara do Poděbrad a budete se sem vraceti rok co rok — jako ti poděbradští čápi, z jichž návratu se se ženou dětsky těšíme. Kdo nedoveďeš být dětsky šťastným, nechod sem, unudíš se. Kdo chceš ale být chvilku sám a prožívatí intimní radosti jarního vkřídlení přírody — jdi o Velikonocích do Poděbrad. Lidský um připravil ti tu nádherně osvěžení lázněmi a příroda doplní ti lidské zařízení to radostmi, nad něž — zůstal-lis člověkem, nemůže ti u nás v té době poskytnouti kraj a místo druhé.

Druhý můj vztah k lázním Poděbradským jest vědeckého badatele. Malíř rád si zachytí na plátno, co se mu líbí, básník dá si to do veršů a my badatelé vědeckí chceme přijít na kloub toho, co život přináší. Ký div tedy, že já v lázních Poděbradských snažil jsem se přijít na kloub toho, co je příčinou jich nesporného účinku léčivého. Studoval jsem tedy na sobě účinek lázní těch a výsledky bádání svého shrnul jsem ve vědecké práci své „O účincích lázní uhlíčitých na tělo lidské“. A přál bych si jen, aby lázně Poděbradské snažily se realizovat poznatky mé vědecké, směřující k tomu, aby voda lázní těch, jako každý jiný lék, byla správně dosována a použita jen ve případech vhodných. Aby nás někdo v cizině v ohledu tomto nepředešel. Naopak, aby lidé i v cizině věděli, že lázně Poděbradské užívají vody své tak, jako ještě nikde jinde. Že užívají ji tak, že mohou jít do Poděbrad s naprostou jistotou, že se vrátí z nich na zdraví vždycky polepsení. Aby doma i v cizině šel jeden hlas — „jako v Poděbradech se uhlíčité lázně dávají a ordinují, nedávají se a neordinují nikde na světě lépe a účelněji.

A třetí můj vztah k lázním Poděbradským je poměr lékaře odborného chorob kožních. Posílám každoročně řadu nemocných svých do Poděbrad. A chválíme si účinek jich blahodárny oba. I já mám radost z výsledků tu docilených i pacientí moji.

Zejména vřele doporučuji lázně ty při různých chronických ekzemech kožních a — při lichen ruber. Když léky už selhávají — Poděbrady se osvědčí.*

Uvedli jsme celou řadu chvály o našich lázních, nejsme však dosud u konce, mnozí nemocní chválí si účinek zdejších železitých, po 3 století již stávajících lázní, které dle potřeby střídáme s uhlíčitými. Kromě toho jsou zde říční koupele, jimž daleko široko není rovno. U nich jsou současně vzdušné, slunečné a pískové lázně. Bývalý ministr železnic Dr. Burger nám sděluje: „Jsem Vašimi lázněmi nadmíru spokojen. Vaše písčité lázně nad to nahrazují úplně lázně Grado“.

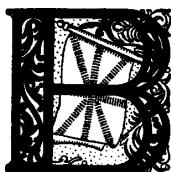
V roce minulém vydáno bylo 19.454 lázní toho druhu.

V lázeňské budově umístěny jsou elektrické, parní, galvanické a čtyřkomorové lázně, pak vodoléčba s massérským oddělením. Celé naše pojednání týkalo se oboru lékařského, dosud ne dosti oceněného. Lázeňské léčení jest léčení přirozené. Jeho léky sestávají z jednoduchých prostředků: Vody, vzduchu, slunce a klidu. Nemocní vystřihají se zde léků složitějších a ne vždy lhostejných. Nemocní navykají si na jiný a to zdravější způsob života. Oni osvěží, stanou se zdravější a šťastnější. Na konec připojujeme tento dopis: „Přesvědčil jsem se, že lázeňská léčba v Lázních Poděbradech u nemocných, pro tyto lázně vhodné vybraných, vyrovná se úplně léčbě lázeňské v kterýchkoliv jiných světových místech podobného rázu. — Na Vinohradech, 6. února 1922. — Prof. Syllaba.

II.

NAPOČÁTKU 15. OBDOBÍ LÁZEŇSKÉHO PŘÍKLÁDÁME NĚKOLIK POHLEDŮ ZPĚTNÝCH.

2./7. 1908.

YLÁ zde návštěva anglických žurnalistů s jejich manželkami. Na památku té návštěvy vydala správa lázeňská krásnou brožuru: „British Journalists in Poděbrady“. Ve spisku jsou uveřejněny velice příznivé zprávy časopisů anglických o návštěvě v Poděbradech. R. C. Maxwell podává zprávu „The Cyclist's Touring Club Gazette“, G. E. Saunders „Middlesex Advertiser and Chelsea Mail“, Edwin Rainbow „The Ledbury Reporter“, James Baker „The Author“, Miss C. L. Corfield „Modern Society“. — Uvedeme zde na ukázkou stať z popisu p. Saunderse: Roku 1906 navrtnána byla artézská studně v zámeckém nádvoří. Z hloubky 90 m vyřinula se kyselka. To jest památná a pro město velice důležitá událost. Jest voda svým chemickým složením rovnocennou se světovou kysibelkou krondorfskou a emžskou. Má velice příjemnou chuť a cenné léčivé vlastnosti. Dle zkušeností lékařských účinkuje příznivě na ústrojí zažívací, žlučovodné a na cukrovku, podobně jako voda karlovarská. Hned po té navrtnány byly nové dva prameny a zřízeny byly skvostné lázně uhličitě. Krásná luka, je obkličující zelené lesy a mohutná řeka tvoří milou scenerii.

Vůdce výpravy pan James Baker dopsal po návratu do Anglie starostovi města následující dopis:

Pane starosto!

Vrátiv se domů, jsem povinen poděkovati Vám a všem občanům poděbradským co nejsrdečněji za tak skvostné přijetí naší výpravy, za milé a tak umělecky seřaděné pohostění. Vaše uvítání na dlouho zachováme v paměti.

Rádi sdělíme svým krajanům, že země česká jest velice krásná, plna dějepisných a slavných událostí, kde novodobý rozvoj umělecký a vědecký jde spolu ruku v ruce s láskou a obdivem své velké minulosti.

Zůstávám se srdečným díkem Váš nejoddanější

James Baker.

V Cliftonu 28./7. 1908.

Labe před regulaci v Lázních Poděbradech.
The Elbe before the Regulating in Poděbrad.

L'Elbe à P. avant la régularisation de son cours.
Die Elbe vor der Regulierung in Bad Poděbrad.

NÁRODNÍ LÉKAŘSKÁ KNIHOVNA
ZDRAVOTNICKÉ MUZEUM
121 32 Praha 2, Sokolská 54
telefon, fax - 24 26 69 53

Lézaní Podhůrsky. Stará zvonice u řeky, lézaní.
Watering Place Podhůrsky. Old Belfry near the Iron Mineral Baths.

Station thermale de Podhůrsky. Le vieux clocher près des bains ferrugineux.
Bad Podhůrsky. Alter Glockenturm beim Eisenmineralbade.

RUT ZLATÝ A ŽELEZNÝ

Ignát Herman: Národní Listy 18./8. 1912.

Jsmě v končině „zlatého prutu“. Geograficky zcela přesně Vám ho naznačiti nemohu, ale slychal jsem o něm již za časného dětství a dost jsem si jím nalámával hlavy, když mi poprvé o sluch zavádil. O kterémsi kmotru nebo strýci říkali doma, že má statek na zlatém prutu a proto že se mu tak dobře daří. Rozuměl jsem tomu doslovně, že zlatý ten prut leží kdesi v zemi na gruntech strýcových, dětské obraznosti zjevoval se skutečný zlatý proutek z pohádky — vida, tedy přece to není pouhá pohádka. Teprv později jsem pochopil, že zlatým prutem nazýván pruh žirné, úrodné půdy, táhnoucí se od našeho milého Hradce až někam k Poděbradům a ještě hodný kus za Poděbrady.

Putujete-li těmi lány v plném rozpuku jara a později v dozrávání léta — ejhle, toť skutečně zlatý prut. Všady hojná, bohatá úroda. Kam oko dohlédne, jediná šťavnatá zelená luk, nepředehně vlny dozrávajících obilí, štědrými plody obtěžkané koruny ovocného stromoví, bujná pole řepná a zas husté lesiny, háje, bažantnice. Zlatý prut.

Na „zlatém prutě“ leží tedy taky Poděbrady. Krásná rovina, snad nejširší v Čechách, obzorů nejozrásnějších. Na mnoho kilometrů dozrárají zraky. V širošíře rovině té leží památné město bohatýrského, rozumného a chytrého krále Jiříka, a přece jeho nejbližší okolí není jednotvárné a nudné. Křivdí se v tom Poděbradům.

„Kam směřujete? Do Poděbrad?“ slyšel jsem otázku. „To je pěkná poušť.“

Jaké to rouhání. Poušť. Zdá se, že dobrý ten muž nevyšel z ulic poděbradských, že nezamířil do městské „Obůrky“, že nevyšel dále do „Boru“, že snad nepřekročil ani dva můstky, přes něž přicházíme na Primátorské ostrovy, kudy pak dále vede krásná cesta po břehu zádumčivého Labe, plynoucího smaragdovou krajinou, lukami, křovinami a lesem. Vzhůru jdeme proti toku k ústí Cidliny a dále k Osečku. Hodinu, dvě hodiny — jak daleko chcete a ujdete. Téměř nevidíte lidského obydlí, jen ohlédnete-li se, pozdravuje Vás do dálí ještě zámek poděbradský. A znavené zraky Vaše pasou se chytivě na šťavnatě zelení lučin, jež z jara rozvodněné Labe zatápí a zúrodňuje, že zeleň do nejpozdnějšího podzimu nepohyne. Ale nejsou to lučiny jednotvárné plochy. Jakoby to scénoval umělec, mající po ruce množství pomůcek přírody, vystupují blíž i v dálí zeleného toho moře tu pravidelná stromořadí, tam rozkošné skupiny stromů velikanů, tu kulisy a celé dekorace nižšího podrostu a hustého, temného křoví. Celá krajina oživena množstvím zpěvného ptactva, z nedalekých lesin zaznívá hluboké vrkání lesních holubů. Zraky těkají od skupiny ke skupině a co den nalézají nových podrobností, nových půvabů. Rozkošná labská končina.

Zlatý prut. A sotva se před nemnoha lety kdo nadál, ba ani ve snu nikomu se nezadávalo, že ještě jiný prut v dějinách města Poděbrad a jeho rozvoje vykoná veliký, posud ještě nezměřený úkol.

Prut železný. Zní jako romantický příběh tato historie o železném prutě poděbradském a připomíná mi jeden z románů Waltera Scotta, zapomenutého již názvu, jež jsem četl někdy před čtyřiceti lety. Vyličeno v něm počínání jistého adepta, jenž s nějakým olšovým nebo jakým proutkem s malou rozsochou, hledá po krajině a nalézá prameny pod zemí skryté.

Právě tak objevil léčivé prameny poděbradské šlechtic Bülow. Dávno již ve městě i na zámku byl pocíťován nedostatek dobré pitné vody. Kdesi v Německu seznámil se kníže Hohenlohe před léty se šlechticem Bülowem, jenž společnost vysokého a nejvyššího panstva bavil zajímavými produkciemi.

Pomocí železného prutu, ohnutého v úhel poněkud zaostřený, se zvratnou klíčkou v ohybu, hledal zlaté předměty, jež mu členové společnosti na různá místa schovávali a suchým listím zakrývali, a hledal i prameny podzemní. Kterak že k tomu přišel? Šlechtic Bülow — nějaký vzdálený příbuzný někdejšího říšského kancléře německého Bülowa — býval pruským landrátem a zdědil později statek někde ve Šlesviku. Na tom statku byl nedostatek vody. Tu doslechl pan z Bülowů o nějakém dobrodruhu který se zabýval hledáním pramenů. Povolal si ho — a milý dobrodruh skutečně mu našel na žízňivých gruntech pramen a druhý, třetí. Bylo po nouzi.

Pan Bülow dal si věc vyloužit a ze sportu jal se sám pátrat po pramenech. Byl patrně výborným mediem, neboť našel a zjistil snad několik set pramenů. Putoval krajem se svým prutem, nervosní chvění projíždělo celým tělem, pojednou ruce se roztřásl, železný prut zvrátil se k prsoum — na rozdíl od jiných, jež se ohýbají k zemi — a znavený, rozčilený pátratel řekl: „Tu je voda, v hloubi desíti, (dvanácti, patnácti atd.) metrů, kopejte, vrtejte.“

Kopali nebo vrtali — v hloubi tolika a tolika metrů vyprýštila voda. Pokud šlo o malé hloubky, mýlil prý se pan Bülow nanejvýš jen o několik decimetrů. Při hloubkách velikých byl rozdíl arci větší, někdy velmi veliký.

Takový rozdíl vyskytl se v nádvoří poděbradského zámku. Šlechtic Bülow naznačil na určitém místě pramen a udal hloubku jeho asi na dvacet metrů. Vrtali šedesát, osmdesát, devadesát metrů — vody nikde.

Kníže pozbyl důvěry a chtěl vrtání zanechat. Avšak přistoupil k němu muž, jenž věřil v zázračné nadání Bülowovo a řekl: „Pane kníže, když vrtáno tak hluboko, nepovolte — dejte vrtati dále, voda tu bude.“

Vrtali tedy ještě asi 6 metrů — a cihle, pojednou vytryskl pramen vody. Ale nebyla to obyčejná voda pitná, nýbrž minerální, výborná kyselka. A takový byl počátek nynějších lázní poděbradských, do nichž po několik již let putují tisícové chorých, aby tu buď nabyli dřívějšího zdraví nebo aby aspoň život přiměřenou léčbou prodloužili, zdraví své ponapravili, pokud vůbec lze spravit porouchaný stroj lidského organismu.

Objevení prvního léčivého pramene předcházelo několik jiných ukázek umění paně Bülowova, kteréž připomínají skoro výkony eskamotérské. Poněvadž instrument Bülowův naznačoval nejen skrytou vodu, nýbrž i zlato, byl zkoušen předem zlatem.

Ve kterési dolejší místnosti zámku, jak mi pověděno, ukryla paní kněžna zlaté šperky své, uzavřené v pouzdrech. Na místě a v koutku zcela určitém, o němž však host knížete neměl zdání. A potom nahoře v patře procházel pan Bülow se svým železným prutem, asi jako brček silným. Siněmi, chodbami, komnatami. A na jistém místě stanul pojednou svým prutem donucen a řekl: „Tu pod námi je zlato.“ A bylo to skutečně a přesně nad skříši šperků a klenotů.

Zní to všechno jako romantický příběh, jako kapitola z onoho románu Scottova, ale nemůže o tom býti pochyby.

Do dneška bylo v Poděbradech pramenů navrtáno deset.

Šlechtici Bülowovi bylo něco k šedesátce, když před několika roky zemřel. Ale v Poděbradech bude jméno jeho žiti, pokud zdejší léčivé prameny nevyschnou — bohdá, že nezaniknou nikdy.

Promenade v lese kolem
Labe.
Wood promenade near
the Elbe.

Promenade dans la forêt
sur les bords de l'Elbe.
Waldpromenade an der
Elbe.

Promenade v lesním parku
„Obora“ v zimě.
Promenade in „Obora“
park in Winter.

Promenade dans la forêt
„Obora“ en hiver.
Promenade im Waldpark
„Obora“ im Winter.

Lázně Poděbrady. Regulační práce
na řece Labi.
Poděbrad Hydro Regulating Works on the
Elbe river.

Les travaux de la régularisation du cours
de l'Elbe.

Die Regulierungsarbeiten an der Elbe
in Poděbrad.

Lázně Poděbrady. Motorový člun na Labi.
Watering Place P. Motor Boat on the Elbe.

Station thermique de P. Canot autom. sur l'Elbe.
Bad Poděbrad. Motorboot auf der Elbe.

DYLLA LÁZNÍ PODĚBRAD

Vlasta Pittnerová: Union 1913: Feuilleton.

Na shledanou! Neplatí to jen s přáteli, ale i s duševními pocity. Nejedná se mnohdy o osoby živé, s nimiž rozmlouváme o jich zdraví, nemocech, neb utrpení. Mluvíme o pocitech, dojmech a vzpomínkách na předměty vznešené. Také shledání měla jsem počátkem tohoto roku v L. Poděbradech s krásnou sochou krále Jiřího, která nám o národopisné výstavě v Praze tak milou byla. Zde stojí nyní socha ta před zámkem v plné nádheře. Zde uprostřed domů náměstí obklopujících sochu lepší se vyjímá než na rozsáhlém výstavišti pražském. Tam vyjímala se socha nejlépe za soumraku. Zdálo se nám, že pak jezdec na svém koni se pohybuje tak jako mračna na obloze. Na shledanou s tebou, milý králi. Přišla jsem duševně i tělesně chorou, vysílenou, plachou, abych se pozdravila poděbradskou vodou léčivou. Zimní období lázeňské bylo obmezeno pouze na 3 dny v týdnu. Každým pátkem přijdou nemocní sem dráhou neb povozy, pak hezké, útulné městečko ožije. Koupáme se, pijeme u „pramenu“ o závod. A vynášíme vodu jeho nad plzeňské pivo a mělnické víno (pro zákaz lékařský visejí hrozny příliš vysoko) a ubíjíme ostatní prázdný čas pátku, soboty a nedělního dopoledne, jak se ubíjí nechá. Také v letním období mnozí hosté pouze dojíždějí do toho hezkého venkovského města. V zimě pro mrazy a později z jara pro rozmrzlou půdu nebylo možno konati vycházky do okolí. Čtyřikrát v měsíci lednu jezdila jsem z Prahy do Poděbrad a zase zpět. Tam na mne čekala duševní námaha a ruch velkého města, zde klid, ticho, zotavení a zhojení. Ano, ten čtyřlístek jsem našla. Nalezli jej i jiní nemocní, vzdor panující zimě. Že Karel IV. odkryl Karlovy Vary, to ví každý člověk. Poděbrady stojí pod ochranou krále Jiřího. Mám čtenáři sdělit pohádku, která prolétla mojí duší, když jsem zde v polosnění v podvečer se procházela? Budiž.

Jest temná noc. Obloha jest zastřena mraky, jest bezhvězdou a země odpočívá. Blíží se půlnoc. Kovová socha králova se pohne, ruka hne otěží, kůň se vzepne a pádí branou ven přes most ke kostelíčku u Obory, který byl vystavěn na památku zde statých nevinných horníků kutnohorských. Šumí listy dubu, zde vsazeného, jehož kalichy žaludové podobají se čepičkám hornickým. Král tlučce čepelí na vrata kostela. Deset horníků vyjde ven ve svátečním úboru hornického a pokloní se králi: „Zdař Bůh“. Zdař Bůh ozývá se v dálce pozdrav horníků. „To do vínku mému městu“ praví král a hne se s průvodem k zámku. Kůň hrabe nohou na místě, které král určí hrotem meče. Tam počnou horníci kopati svými kladivky a v brzku vyrazí ze země mohutný proud vody. „Mému národu ku zdraví“ zvolá král a horníci odpovědí: „Zdař Bůh“. Voda šumí, ozve se píseň zdraví. Pícházejí z blízka a daleka nemocní, aby nabyli zdraví u divotvorného pramene.

To jest ta pohádka. A jaká jest skutečnost? Opravdu vyhojí se zde nemocní a z příjemného městečka stalo se památné lázeňské místo. A jest tam ještě něco jiného pěkného? ptají se mne mí známí. Ano, jest tam krásné museum okresní a soukromé založené majitelem Vojtěchem Čihákem, který kromě sbírek jiných má krásnou sbírku mincí a medailí, počtem okolo 17.000 a celý milion poštovních známek.

Tedy návštěva zimní v Lázních Poděbradech zanechala mi dojmy dobré a příjemné. Ač jsem tolikrát musila vážit tam cestu únavnou, ráda budu na Poděbrady vzpomínati.

Provolávám jim, jako ti horníci v pohádce „Zdař Bůh“.

ÍSTO PRO OZDRAVĚNÍ

Paní Thea Červenková: Union: Feuilleton 10./6. 1917.

Lázně Poděbrady jsou perlou českých lázní. Dostaneme se tam z Prahy vzdor nepříznivým poměrům dopravním snadno. Jsou pěkně položeny na krásném Labi. Mají hojnost vzduchu, světla, tepla a vonné kořenné půdy. Střed města ovládá mohutný zámek, kde stávala kolébka demokratického a milovaného krále Jiřího. Lázně mají štěstí. Mají vše, čeho potřebuje slavné lázeňské město, obrozující zázračné léčivé prameny. Hosti jest věnována péče, všemožná ochota a pozornost. V lékařských kruzích tu i cizozemských uznány jsou rovnocennými s Nauheimem. Jich uzdravující účinek zvláště se osvědčil při nemocích srdečních a nervových. Naleznete tam klid a mír. Starý Říman Marcus Tullius řekl: „Mír znamená svobodu a klid.“ Mír, klid, půvab, shodu, věčnou krásu nedalekých lesů, to vše naleznete v Poděbradech. A radost pobytu. Cítíte se spokojenými, jsouce pod pozorným dozorem osvědčených lékařů. Nejstarší z nich jest domorodec, synem tamnějšího lékaře, tedy z domácí dynastie. Miluje své rodiště a lázeňské hosty, kteří jsou „jeho“ hostmi, „jeho“ nemocní i „jeho“ svěřenci. Neplatí o tamnějších lékařích, co kdysi posměšně o lázeňských lékařích pronesl feuilletonista „Berlínského Tagblattu“, že oni věří jen v mocnost svých pramenů a o ostatních pohrdlivě mluví, že léčí všechny nemoci, které se jim nemanou, jednou a touž vodou. Poděbradští lékaři jsou svědomití a proto jsou lázně ty oblíbeny. Cítíme se tam býti doma. Jak šťastným a blaženým cítil se zde předčasně zemřelý místodržitel Thun. Jak čile, vesele a bezstarostně zde žil se svou rodinou. Stejně spokojeni byli tam i jiní naši velcí. V místě jest nadbytek slunečního jasu a radosti životní. Pijeme vodu ze životadárných pramenů a dostavuje se zdraví, síla a osvěžení, radost ze života. Obklopuje vás majestát nezaprášené přírody, nejvznešenější to lékař. Kráčíte po širokých stezkách pod mohutnými stromy parkovými a lesními po březích tichého Labe, provázeni jsouce písněmi skřivánek. Vzdor těžkým dobám válečným dostane se vám dobré obživy. Najdete tam klid, který vám jest potřebný po únavě namáhavého života. A až nastane světový mír po trapné válce, pak bude pobyt v Poděbradech ještě příjemnějším a sladším. Kyne jim velká budoucnost.

ÁZNĚ PODĚBRADY, ČESKÉ KARLOVY VARY

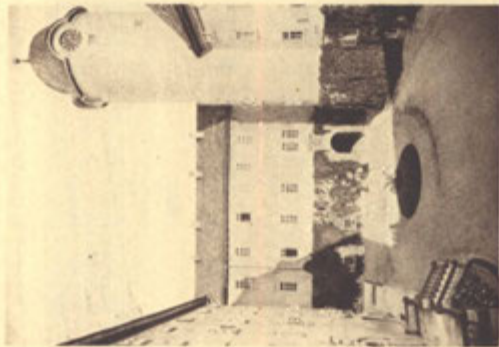
Hlas Národa: feuilleton Jan Sedlák: 12./6. 1910.

Nové, ryze české a rázem oblíbené, protože neobyčejně účinné lázně, vznikly nám v Poděbradech.

Voda poděbradská byla objevena kouzelným proutkem p. Bülowa z Boothkampu roku 1904 alespoň potud, že naznačil místo, kde by mělo býti vrtáno;

Lázně Poděbrady. Pohled s věže zámek na město a lázeňské objekty. Station thermale de Poděbrad. La ville et l'établissement vas du château. Watring Place Poděbrad. View from the Castle Tower (the Town etc.) Bad Poděbrad. Aussicht vom Schloßturne auf die Stadt und die Kurgelände.

Druhý nádvoří s hradem v náhledu poděbradském.
Second Courtyard with a view of the castle
of Poděbrad.

La deuxième cour et la tour du château de
Poděbrad.

Zweiter Hof mit der Warte im Schloße Poděbrad.

Vývoz minerální vody Poděbradský. Etikování
lahvi.

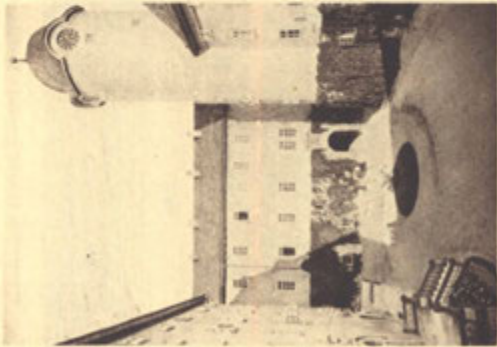
Labelling and despatching Poděbrad mineral
water.

Expédition des eaux minérales de Poděbrad,
Etiquetage des Bouteilles.

Versand des Poděbrader Mineralwassers.
Etikettieren der Flaschen.

Lázně Poděbrady. Pobled a věže zámku na místě a lázeňské čpky. Station thermale de Poděbrad. La ville et l'établissement des bains.
 Watering Place Poděbrad. View from the Castle Tower (the Town etc.) Bad Poděbrad. Aussicht vom Schloßthurm auf die Stadt und die Kurgelände.

Druhý nádvoří s hláskou v zámku poděbradském.
Second Courtyard with a view of the castle
of Poděbrad

La deuxième cour et la tour du château de
Poděbrad.
Zweiter Hof mit der Warte im Schloße Poděbrad.

Vývoz minerální vody Poděbradský. Etikování
lahvi.
Labelling and despatching Poděbrad mineral
water.

Expédition des eaux minérales de Poděbrad,
Etiquetage des bouteilles.
Versand des Poděbrader Mineralwassers.
Etikettieren der Flaschen.

práce vrtací v zámku zahájeny byly na jaře roku 1905 a když ani ve hloubce 30 m nebylo vody shledáno, byly zkoušky vrtací zastaveny; na prosby však majiteli velkostatku kníž. Fil. Arn. Hohenlohe-Schillingsfürstovi a princů z Ratiboru důtklivě přednášené zahájeny opět v červenci 1905, až dne 30. srpna ze hloubky 96 m vyrazil ze země mohutný proud šumivé vody.

Kníže dal kyselku poděbradskou zkoumati a rozborly bylo dokázáno, že má totéž složení jako vody proslulých ve světě lázní a že co do obsahu nejdrahocennějšího léčiva, lithia, skoro všechny ostatní vody předčí, ustanovil majitel pramene, aby byl určen účelům léčivým.

Pak dal navrtati ještě dva jiné prameny, jeden v zámeckém příkopě na východní straně náměstí poděbradského, z něhož se nyní voda do láhví naplňuje a do obchodů dává, druhý v bývalé zahradě lesního úřadu v Poděbradech, kde dal kníže postavit lázeňskou budovu a kde hostům lázeňským voda k pití po způsobu karlovarském i ke koupelím jest podávána.

Lázně tyto byly dne 15. června 1908 otevřeny a brzy rozesla se po zemích evropských dobrá pověst o nich. Po první saisoně byl ihned počet kabin rozmnožen na dvacet, neboť lázně osvědčily se výborně při vadách srdečních, dále docíleny byly neobyčejné úspěchy při chronických ekzemech, které po celá léta marně léčeny, zde se vyhojily, lázně účinkovaly dobře nemocným, stíženým bolestmi dnavými, reumatickými a nervovými, a kyselka poděbradská pita přímo u pramene lázeňského, hojí neztravitelnost a účinkuje výborně na úplavici cukrovou.

Toť jen malý výkaz nemocí zde úspěšně léčených, ale více než tyto již vytištěné úspěchy působí ony, jež tu denně vidíme na nemocných a ony, jež slyšíme od nich, jak živě líčí úlevy, kteréž v nemocích jejich nastaly po několikáté lázni, po pobytu dvou, tří týdnů.

Vykazují-li lázně v prvním roku svého trvání (1909) 639 hostů, z nichž mimo Čechy (596) přišlo z Ruska 13, z Moravy 9, z Dolních Rakous 9, z Ameriky 5, z Německa 5 atd., nelze o tom pochybovati, že lázně tyto mají budoucnost.

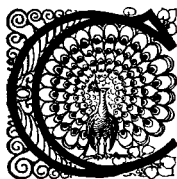
Nebude nám Čechům více třeba, abychom vady srdeční jeli léčit do Neuheimu v Německu, cukrovku do Karlových Varů a jiné ze jmenovaných nahoře nemocí jinde ve světě, když s nejlepšími výsledky můžeme je léčiti doma, mezi svými, pohodlně, příjemně a levněji.

Pravdě sluší svědectví dáti, že lid zdejší jest velmi úslužný, přívětivý, zdvořilý a ochotný, že byty nejsou předraženy, stravování v hostincích a restauracích za přiměřené ceny a že i město samo jest čisté, plno zahrad a stromů, úhledných-malých rodinných domků s útulnými zahrádkami, v okolí dost pohodlných, pro nemocné jako stvořených procházek ve stinných stromoadích a sadech obecně přístupných a co zvláště padá na váhu, že tu jsou lékaři rozšafní, vynikající odborníci a praví přátelé svých pacientů, neboť vidáme nemocné vycházeti z ordinací síní jejich s tvářemi vyjasněnými, plnými dobrých nadějí.

Budme hrdi na to, že můžeme snadno tyto užitečné lázně nejen udržeti, ale i ku skvělému rozvoji přivést.

Nežádají se tu žádné „vlastenecké“ oběti, nýbrž nabízejí se skutečné výhody pro zdraví i kapsu, neboť jedním z hlavních životních pravidel zůstane vždy a všude: Zdraví udržet bez výloh zbytečných a to je v lázních poděbradských snadno možno.

Jest to zase kus národní svépomoci, na kterou býváme tak často ve svých potřebách odkázáni a pomocí kteréž ve mnohých již směrech jsme se domohli posic výhodných, nuže, nedejme si ani zde ujíti vhodnou příležitost a podpořme především naše české lázně poděbradské.

O SOUDÍ LÁZEŇSTÍ HOSTÉ O LÁZNÍCH PODĚBRADĚCH

O novém roce 1910 vzpomněl jsem si na své nemocné, kteří loni zde v lázních se léčili. Dopsal jsem jim, pokud mi známy byly jich adresy, prose o sdělení, jak byli zde spokojeni. Odpovědi, které mne velmi potěšily, uveřejňuji, aby se z nich potěšili též všichni ti, jimž rozkvět lázní našich na srdci leží. (Odpovědi sestaveny v tom pořádku, v jakém mne došly.)

Emma Wisingerová, choť učitele v Kolině: Bylo by záhodno, aby lázně byly již otevřeny, rozšířeny a zlevněny, aby i té nejnižší třídě po utrpení mohlo se dostat uzdravení. Po lázních se mi znamenitě polevilo a zase v saisoně jich použiji.

Prof. Škaloud v Miletíně: Nedožíváme já i manželka žádné změny, přes to nás to táhne do milých lázní Vašich.

Manželé Šantrůčkovi v Kolině: Užívání vody poděbradské poskytuje příznivý účinek.

Soudní rada Švec, Znojmo: Můj stav zdravotní zlepšil se potud, že bolesti ulevily a občas mám klid.

Marie Umlaufová, Potštýn: Ráda na svůj pobyt v Poděbradech vzpomínám, zdraví se zlepšilo.

Marie Benešová, manž. obchodníka, Kutná Hora: Daří se mně dosti dobře, těším se, že v létě budu lázně navštěvovati.

J. Němeček, ředitel velkostatku, Hračov: Můj zdravotní stav se zlepšil. Shledáme se letos opět v Poděbradech.

Anna Hostanová, Bestvína: Stav stejný, jako byl v Poděbradech.

Farář V. Bartoš, Červ. Janovice: Daří se mi celkem dosti dobře. Příštím rokem pobudu v Poděbradech 3—4 týdny.

Josef Mrkvička, správce lihovaru, Březnice: Mým přičiněním doufám, že přijede tento rok hodně lázeňských hostů do Poděbrad.

Rodina Kratochvílova, Žleby: Těšíme se dobrému zdraví. Na shledanou v Poděbradech.

Albína Dvořáčková, maj. hotelu, Písek: Jsem zdráva. Ráda vzpomínám na Poděbrady, kde se mi tak líbilo. Těším se na léto, že se sestrou z Král. Hradce do Vašich výtečných lázní opět zavítáme.

Antonín Petrof, továrník pian, Král. Hradec: S potěšením sděluji, že manželce a mně dobře se daří.

Dv. rada Ant. Pravda v Praze: Letošní zimu trávím při zdraví poměrně dobrém a doufám, že tak zůstane.

Julius Wohl, soukromník, Teplice: Daří se mi dobře. Srdce se značně uklidnilo.

Vilemína Waelzerová, Plzeň: Jsem spokojena.

Minist. rada Kaše, Černý Kostelec: Jsem spokojen, v létě se zase dostavím.

František Sojka, vrchní úředník hypoteční banky v Praze: Až do listopadu dařilo se mi velmi dobře.

Jan Suchomel, ředitel záložny, Vysoké Mýto: Jelikož měly lázně na zdraví ženy mé velký vliv, jsme odhodláni v létě s celou rodinou na zotavenou do Poděbrad jeti.

Řinina a výpravní síň kyselky
Poděbradky.
Bottling and despatching effervescent
Poděbrad water.

Remplissage et expédition des bouteilles d'eau
minérale de Poděbrad.

Füll- und Versandraum des Poděbrader Sauer-
brunnens.

Probořtský kostel v Lázních
Poděbradech.

Abbey Church in Poděbrad.

Poděbrad-Eglise de l'abbaye.

Probstei-Kirche in Bad Poděbrad.

NARODNÍ LÉKAŘSKÁ KNIHOVNA
ZDRAVOTNICKÉ MUZEUM
121 32 Praha 2, Sokolská 54
telefon, fax - 24 26 69 53

Budova pro plnění a vývoz min. vody „Poděbradský“.
 Building for bottling and sending off Poděbrad Mineral
 Water.

Etablissement pour le remplissage et l'expédition des bouteilles d'eau minérale
 de Poděbrad.
 Füll- und Versand-Gebäude für das Poděbrader Mineralwasser.

Gustav Štok, soukromník, Brandýs n. O.: Daří se mi obstojně. Těším se však v létě na Vaše lázně.

Karel Syrový, řed. učtárny, Smíchov: Jsem spokojen a těším se na léto, kdy k Vám s rodinou opět zavítám.

Fr. Stamfest, soukromník, Račice: Manželce a mně vede se lépe než loni. Přijedeme zase letos do Poděbrad.

L. Paldus, velkoobchodník, Hradec Král.: Jsem zdrav a těším se opět na příští sezonu.

V. Vančura, pokladník záložny, Čáslav: Těším se na Poděbrady, každému je doporučuji. Daří se mi dobře.

Josef Koula, účetní v. v., Nymburk: Daří se mi zcela dobře, též manželčina nemoc značně se polepšila.

Manželé Šorejsovi, Kutná Hora: Léčení nám pomohlo. Těšíme se opět do Poděbrad.

Prof. J. Skákal, Vinohrady: V prázdninách se opět do Poděbrad podívám.

Aloisie Raušová, vdova po listovním, Čáslav: Co se zdraví týče, ještě to ujde.

Jan Mokráček, Vinohrady: Po lázních značně se mi zlepšilo.

Alois Rind, vrch. fin. komisař v. v., Vinohrady: Vede se mi velmi dobře. Slyším od všech, kdo byli ve Vašich lázních, jen chválu a předpovídá se Vašemu městu skvělá a velká budoucnost.

Emanuel Kutnohorský, traťmistr, Nymburk: Těšíme se zase na lázně.

Ant. Klenka, děkan, Zámuky: Stav můj čím dál tím lepší.

Jaroslav Kozel, člen orchestru Nár. div., Praha: Manželka úplně zdráva. Těšíme se do Poděbrad.

Jan Mocek, hostinský, Praha: Jsem zdrav.

Anna z Lánny, Velim: Lázně posloužily, budu je z jara opakovat.

Dr. V. Oehml, Praha: Blahopřeji ku šťastným výsledkům lázní v Poděbradech.

Manželé Šafránkovi v Nymburce: Daří se nám dosti dobře. Na jaře budeme opět lázně navštěvovati.

M. Šimáček, spisovatel, Praha: V červnu zase se uvidíme.

Lesmistr Rakušan v Nymburce: Vede se nám značně lépe.

Jos. Balatý, pedel právnické fakulty v Praze: Zdravotní stav mnohem lepší, přijdeme manželka i já opět.

M. Valentin, inženýr, Česká Skalice: Lázně posloužily velmi dobře.

Augustin Kavka, Vinohrady: Zdraví se lepší pomalu. Těším se na shledanou v Poděbradech.

Regina Hellerová v Žitnovsi u Ml. Boleslavi: Jsem zcela spokojena.

K. Součková, Opolany: Daří se mi mnohem lépe.

M. Vrzalová, Votice: Daří se mi lépe.

Cecilie Fritschová, Čáslav: Daří se mi dobře a těším se, až budu moci zase přijet.

Dr. Wiesner, Kouřim: Nemocný si chválí, že se mu daří dosti dobře.
Dr. Janátka, Náchod: Daří se mi dosti dobře.

Jos. Šimek, řed. učitelského ústavu, Praha: Vede se mi dobře. Doufám, že opět v létě Poděbrady navštívím.

Notář Chládek, Král. Hradec: Vede se mi lépe.

Inženýr Jos. Semrád, Praha: Manželka cítí se volně, jest zdráva a těší se zase do Poděbrad.

Josef Dlabáč, správce cukrovaru, Přelouč: Vede se mi dosti dobře. Kampaň jsem přestál uspokojivě.

Ředitel škol Dvořák na Mělnice: Zdraví mé se valně zlepšilo.

Antonín Litomyšský, pokladník, Praha: Vede se mi velmi dobře. Přibýlo mi do dnes 8 kg na váze.

Terezie Nováková, Činěves: Po lázních nastalo patrně zotavení.

Josef Kubát, říd. učitel, Pičín: Částečně je lépe, jinak se stav nezměnil.

Poštmistrová Neumanová, Starý Kolín: Účinek nejví se žádný.

Julie Nádvoříková, Vinohrady: Můj zdravotní stav není valný.

Účetní Novotný v Kolíně: Pozoruji značné ulehčení, jsem odhodlán letos opět do Poděbrad dojíždět.

JUDr. Vrtátka, advokát v Kolíně: Těšíme se na jaro, kdy choť má zase Poděbrady vyhledat.

J. K. Fischer, obchodník na Žižkově: Daří se mi velmi dobře. Žloutenku jsem úplně ztratil. Lázně prospěly mi vytečně. Odporučím Vás u všech známých.

Dv. rada Keilwert na Smíchově: Stav se nezměnil. V létě zase přijedu.

Emilie Bittnerová, Terežín: Jsem zdráva. Vzpomínám ráda na Poděbrady.

Jan Zeman, továrník, Vamberk: Jsem čilý, hbitý. Dávno jsem již tak dobře nepřežíval.

Josef Zeman, soukromník, Vamberk: Jsem zdráv.

Barbora Pokorná, Nučice u Červeného Kostelce: Lázně mou chorobu velmi zlepšily. Na jaře zase přijedu.

Zdeňka Potměšilová z Podlužan u Křince: Jsem zdráva.

Marie Babáková, soukromnice, Praha: Jsem zdráva a velmi s lázněmi spokojena.

Marie Kmochová, manželka účetního cukrovaru, Smiřice: Jsem zdráva a spokojena s výsledkem lázní.

Jindřiška Runčiková, manželka lesmistra, Hraběšín: Daří se mi dobře. Často vzpomínám na krásné lázně Vaše a přeji jim zdu a rozkvetu.

Josef Hampl, statkář ve Vestci: Jsem úplně spokojen a přeji si, aby takto bylo trvale.

Emilie Hrabová, manž. řídícího učitele, Jestřabí Lhota: Uzdravila jsem se úplně. Doufám, že v létě lázně Vaše opět navštívím.

Terezie Štovičková, vdova po inženýru, Vinohrady: Velmi ráda sděluji, že lázně blahodárně působily. Hodlám na jaře opět do Poděbrad přijet, jakož i mnoho mých známých.

Ústřední ředitel v. v. J. Čapek, Uhlířské Janovice: Vede se mi dobře, těším se, že v červnu zase přijedu k Vám.

Bedřich Skála, továrník cukrovinek v Uherském Hradišti: Daří se mi dosti dobře, jsem veselý. Zařídil jsem si továrnu.

Viktorie Dobrovolská, komorná, Kodaň: Jsem zdráva a těším se opět na lázně poděbradské.

Anna Petříčková, manželka rolníka, Přelouč: Stav uspokojivý. Těším se na jaro, abych mohla opět lázně navštěvovat, neboť blahodárně působily.

Václav Šebek, soukromník, Libeň: Stav dobrý. Těším se na návštěvu v Poděbradech a na čerstvý vzduch tam.

Kateřina Voldanová, manželka pekaře v Kolíně: Můj zdravotní stav je velmi dobrý. Choroba srdeční pominula úplně. Vzpomínám s potěšením několikrát denně na lázně poděbradské a na vodu zámeckou, která mi tak chutná a zrovna zá-

zračně osvěží. Těším se velice, jakmile začne sezona, třebaš bych to i nepotřebovala, neopomenu lázně navštívit.

Marie Jonášová, soukromnice, Skuč: Lázně mně velice prospěly. Přijedu opět. Přeji mnoho zdaru lázním poděbradským.

Marie Řepková, choť učitele, Starý Kolín: Vaše lázně odporučuji proti nervose. Těším se na jaro, kdy zase do Poděbrad zavítám.

Josefa Hledíková, soukromnice, Hořice: Velmi ráda zase pojedu do Poděbrad neb se mi voda jak k pití tak ke koupání velice zamlouvá.

Božena Kuličková, manž. řed. cementárny, Vinohrady: Účinek jako ve Frant. Lázních, ač jsem byla v Poděbradech kratší dobu než tam. Přijedu letos do Poděbrad na delší dobu.

Evangelický senior Šára v Hronově: Vděčně vzpomínám na Poděbrady. Citím se od té doby zdravým a mohu všechnu práci zastat.

Josef Kordovský, Liskovice-Želiv: Bylo mi velmi dobře. Na jaře zase přijedu.

Manželé Linhartovi, Zbislav: Vede se dobře. Přijedeme zase.

J. Nazar, podplukovník, Turnov: Jsme spokojeni. Na jaře jsme zase v Poděbradech.

Jan Horyna, soukromník, Novohrady: S největším uspokojením sděluji, že lázně Vaše velice mi posloužily. Byl jsem dvakrát v Karlových Varech, ale tam mé bolesti se neutišily, až teprve u Vás. Odporučuji Vás všude.

Aloisie Pospíšilová, choť obchodníka, Kolín: Stav můj se značně zlepšil. Bolesti polevily. Nálada se zlepšila. Jsem velmi spokojena.

Zeno Rajský, soukromník v Kolíně: Lázním přeji nejlepšího zdaru. Odpo-ručoval jsem je vždy v kruhu svých známých trpitelů. Účinkovaly mi lépe než Mariánské Lázně. Přijedu zase. Stýská se mi po Poděbradech a jich kyselce.

Marie Boehmova, vdova po profesoru, Chrudim: Vzorně zařízené lázně jsou osvěžující a dobře mi prospěly. Další rozkvět lázním přeji.

Dr. Bouček.

PAMĚTNÍ KNIHY LÁZNÍ PODĚBRADSKÝCH

1906. Návštěva profesorů české lékařské fakulty pražské: prof. Jedlička, R. Kimla, Pečírka F., Pešína, Scherer, Schutz.

1908 Návštěva anglických žurnalistů vedená J. Bakerem, tajemníkem mezinárodního spolku žurnalistů.

1909. Návštěva F. X. Svobody, Řiženy Svobodové.

1911 Návštěva lékařů župy Englovy, Jaroslava Kociána, Marie Hübnerové, básníka Heyduka.

1912. A. Dvořáček ze Smíchova napsal tyto řádky: Jako tělo perlami poseto jest v lázních Vašich, tak bohatnout bude světové město Poděbrady. —

1913. Marie Vostrá napsala: Vy šumné perly poděbradských vod, já vděčně podpisuji hojivou Vaši moc.

1914. Návštěva chemické sekce sjezdu lékařů a přírodopytců v Praze. — Návštěva posluchačů hospodářské akademie tábořské.

1916. Návštěva spolku architektů a inženýrů z Prahy. Návštěva posluchačů české techniky v Praze, vedena prof. Tolmanem.

1917. Návštěva dr. Alice Masarykové.

1919. Návštěva spisovatelky Anny Lauermannové, Marie Gebauerové a Karla Ondříčka. — Návštěva mezinárodní komise pro plavbu po Labi, zástupcové Francie, Anglie, Italie a Německa. — Zájezd francouzské a anglické vojenské misse do Poděbrad.

1920 Návštěva choti presidenta C. G. Masarykové a inspektora čsl. vojska Machara. — Profesor Alexěj Stefanovič Lomšakov se svou manželkou Natalií Alexějevnou z Petrohradu a profesor Alexěj Romanov z Petrohradu pobýli zde celé léto a podzim. — Návštěva Jana Hribara, vyslance SHS. — Návštěva dra Michajloviče, lázeňského lékaře z Baně Vrnické ze Srbska.

1921. Jelizaveta Skulská, M. Tarchanov a J. Alexandrov, členové Moskevského uměleckého divadla trávili zde své prázdniny. — Návštěva lékařské župy pražské. — Návštěva pravnuka Komenského, který napsal: „In thankful remembrance of my visits in Poděbrady, where I have received many kindness from my new friends.“

J. Viktor Figulus, . . .

Johannesburg, South Afrika.

(Ve vděčné vzpomínce na mou návštěvu v Poděbradech, kde se mi dostalo tolik laskavostí od mých nových přátel.)

SEZNAM LÁZEŇSKÝCH HOSTÍ LÉKAŘŮ

Dr. Adamík R., Vinohrady 1918, 1919, 1920, 1921. Dr. Babák E., Smíchov, 1914, 1916, 1917. Dr. Brejcha Al., Vysoké, 1916. Dr. Beran K., Počátky, 1917. Dr. Beitler V., Praha, 1917, 1918, 1919. Dr. Bouček Z., Praha, 1921. Dr. Brey, Sušice, 1921. Dr. Cibulka, Pardubice, 1911. Dr. Cerha Fr., Ml. Boleslav, 1915, 1918. Dr. Čížek Fr., Praha, 1911, Dr. Červený J., Praha, 1913. Dr. Čejka J., Bezno, 1915, 1916, 1917, 1918. Dr. Doležal J., Dolní Břežany, 1912. Dr. Drábek J., Praha, 1912. Dr. Dvořák A., 1913. Dr. Drnek B., Břežnice, 1913. Dr. Eliáš T., Vinohrady, 1921. Dr. Fabián R., Police n. M., 1910. Dr. Faustus R., Praha, 1913, 1915. Dr. Fahner H., Praha, 1915, 1918. Dr. Funk K., Horní Beřkovice, 1916, 1918, 1919, 1920, 1921. Dr. Frotzel, Praha, 1916, 1920. Dr. Folman B., Chrudim, 1917. Dr. Gregor J., Vsetín 1921. Dr. Golumbiovski, Škvorec, 1913, 1914, 1915. Dr. Hlavníčka J., Nový Bydžov, 1909. Dr. Huscha Fr., Mostar, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1921. Dr. Hájek K., Nusle, 1912. Dr. Hellich B., Bohnice-Praha, 1912, 1914, 1916. Dr. Haas A., Praha, 1912. Dr. Holec J., Mělník, 1913. Dr. Hynek R., Buenos Aires—Praha 1913, 1921. Dr. Hager A., Mor. Šumperk, 1914. Dr. Hayduk K., Litoměřice, 1915. Dr. Hanuš J., Karlín, 1915. Dr. Hořínek O., Rokycany, 1917. Dr. Horák J., Praha, 1919. Dr. Helbich K., Praha, 1921. Dr. Chudáček J., Praha, 1920. Dr. Jedlička M., Lvov, 1910. Dr. Iserle J. F., Loděnice, 1912. Dr. Ipser J., Smíchov, 1915, 1919. Dr. Jůzl J., Vinohrady, 1916. Dr. Jirásek J., Pardubice, 1918. Dr. Ježdík Č., Hlinsko 1919, 1921. Dr. Kučera J., Prostějov, 1909. Dr. Kecková B., Mostar, 1910. Dr. Korbelt J., Mor.

Partie u želez. lázní v Poděbradech.
View of the Iron and Mineral Baths in Poděbrad.

Vue des bains ferrugineux de Poděbrad.
Partie beim Eisenmineralbad in Poděbrad.

Partie u železitých lázní v Poděbradech.
View of the Iron and Mineral Baths in Poděbrad.

Vue des bains ferrugineux de Poděbrad.
Partie beim Eisenmineralbad in Poděbrad.

Lázně Poděbrady v zimě. Partie u železitých lázní.
Poděbrad in the Winter. View of the Iron and Mineral Bath.

Station thermale de Poděbrad en hiver. Vue des Bains ferrugineux.
Bad Poděbrad im Winter. Partie beim Eisenmineralbad.

Ostrava, 1912. Dr. Kose O., Praha, 1912. Dr. Krčmář J., 1912. Dr. Kratochvíl J., Videň, 1914. Dr. Kříčka Fr., Lipnice, 1915. Dr. Kittel Fr., Vinohrady, 1915, 1916. Dr. Kratochvíl V., Roudnice, 1916, 1917. Dr. Kostlivý V., Domažlice 1917. Dr. Kukla J., Josefov, 1917, 1918. Dr. Kohn L., Most, 1917. Dr. Kunz J., Písek, 1917. Dr. Kuthan Fr., Tišnov, 1919. Dr. Koráb J., Ústí n. O., 1919, 1920, 1921. Dr. Kubiček J., Olomouc, 1919. Dr. Kohout F., Plzeň. Dr. Kabrhel G., Praha, 1921. Dr. Kvasnička, Praha, 1921. Dr. Lebeda K., Litenč, 1913. Dr. Mohr Jos., Tannwald, 1912. Dr. Mrázek A., Praha, 1914. Dr. Malkovskij J., Hradec Král., 1919. Dr. Novák Vl., Brno, 1912. Dr. Nebeský J., Praha, 1915. Dr. Neudörfl J., Josefov, 1918, 1919. Dr. Ninger Fr., Praha, 1919. Dr. Novotný B., Praha, 1921. Dr. Procházka, Opořany, 1914, 1912. Dr. Plzák Fr., Smíchov, 1911. Dr. Procházka A., Praha, 1912. Dr. Puklová, Brno, 1912. Dr. Pučálka Št., Blovice, 1912, 1913. Dr. Pokorný J., Praha, 1915. Dr. Pavlík, Plzenec, 1916. Dr. Paul V., Jaroměř, 1916, 1917. Dr. Papp K., Budapest, 1916. Dr. Prošek V., Kroměříž, 1919. Dr. Pospíšil J., Žižkov, 1920. Dr. Pešl J., Volyně, 1912. Dr. Raše R., Kolín, 1912. Dr. Rubenstein J., Berlín, 1912. Dr. Rataj J., Roztoky, 1913. Dr. Richter K., Vršovice, 1917. Dr. Reháček A., Petrovice, 1916, 1919, 1920, 1921. Dr. Ruml J., Benešov, 1920. Dr. Škarvan V., Mochov, 1909, 1915. Dr. Slouk M., Král. Vinohrady, 1911. Dr. Syrůček J., Třebechovice, 1912, 1913. 1914. Dr. Štěpánek J., Praha, 1912. Dr. Švejda J., Jemnice, 1912. Dr. Širc J., Praha, 1912, 1913, 1916. Dr. Soukup J., Plzeň, 1916. Dr. Schmied J., Kladno, 1916. Dr. Stárek J., Jaroměř, 1917. Dr. Svoboda J., Rakovník, 1917. Dr. Stieber Ot., Petřvald, 1918, 1919, 1920. Dr. Šimer C., Praha, 1913. Dr. Šil J., Kolín, 1914. Dr. Šámal, Ml. Boleslav, 1914, 1915, 1918, 1919. Dr. Štěpán Jan, Pardubice, 1916. Dr. Srdínko R., Praha, 1920. Dr. Spáčil J., Praha, 1921. Dr. Šulc K., Míchálkovice, 1920. Dr. Švanda J., Č. Budějovice, 1920. Dr. Štěpán J., Plzeň, 1921. Dr. Střejček, Praha, 1912, 1914, 1915. Dr. Teplý J., Žleby, 1910. Dr. Teplý F., Litomyšl, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917. Dr. Tůma F., Mořina, 1913. Dr. Teugler, Třemošná, 1916, 1917, 1918. Dr. Tomášek A., Vinohrady, 1916, 1919, 1921. Dr. Topič J., Přelouč, 1920. Dr. Tlamka, Tábor, 1920. Dr. Trnka, Počátky, 1921. Dr. Urban J., Praha, 1915. Dr. Vejlupek J., Zásmyky, 1912, 1914. Dr. Vilanovský J., Kladno, 1916, 1921. Dr. Winklár A., Chlumec n. Cidl., 1915. Dr. Vodička V., Křesetice, 1919. Dr. Záruba V., Svratka, 1911. Dr. Zach O., Vinohrady, 1913. Dr. Žabokrtský, Nové Dvory, 1920.

POZNATKY PŘI PLNĚNÍ „PODĚBRADKY“ A NOVÝ ZPŮSOB PLNĚNÍ

(Píše K. Nováček, ředitel uhličitých lázní a zřidel akc. společ. v Poděbradech.)

V přírodě vše, co odehrává se před našimi zraky, i vše, čeho nevidíme, děje se podle určitých zákonů a pravidel, ať chemických, fyzikálních či fyziologických.

O pravdivosti zákonů přírodních přesvědčujeme se pokusy, z nichž soudíme na podstaty věci a luštíme záhady, kterých, kdyby nebylo důkazů zjednaných pokusy v laboratořích, nemohli bychom dokazovati ani jim věřiti.

Již při povrchním zkoumání příčin občasného zákalu, který jeví se u všech minerálních vod a jeví se dříve občasně i u „Poděbradky“, právě tak

i různých zápachů, které charakterisují minerální vodu, dospěli jsme k poznatku, že nastává rozklad soli ve formě kysličníků ve vodách minerálních hojně obsažených, jmenovitě nejprve vyloučením hydrátu železitého, současně s uvolňováním a vylučováním kysličníku uhličitého obsaženého pod značným tlakem ve velkém množství v minerálních vodách poděbradských.

Toto vyloučení kysličníku železnatého v množství kolísajícím, obsaženém ve vodách poděbradských od 0-0040 lg (pramen Boček z Kunštátu) do 0-0127 lg (pramen Eliška), dle analys profesora Gintla, jeví se z počátku jako slabě nazelenale opalisující zákal, v dalším stadiu okysličování vody ve formě sraženiny podobné drobounkým vločkám zabarvení žlutého okru zemitého, když oxydační proces vod úplně jest dokončen.

Že k tomuto zákalu dochází teprve když voda po delší dobu vcházela v trvalý styk se vzduchem a když vyprchal kysličník uhličitý, toho nejlepším dokladem jest, že „Poděbradka“ vyvěrá z artézských studní křišťálově čistá, s leskem pouze stolní minerální vodě vlastním a chutí příjemně nakyslé pod přetlakem od 0-5 do 2-2 atm.

Dle souhlasných chemických rozborů univerzitních profesorů dra Františka Plzáka, dra Gustava Kabrhela, dra Augustina Bělohávků, dra Raýmana, profesora Gintla a dra Spiegela, jest „Poděbradka“ přirozenou alkalicko-muriatickou kyselkou, obsahující mimo všechny ostatní mineralie kyselý uhličitau lithnatý a železnatý boran sodnatý; dále pak poměrně nejvíce strontia oproti jiným vodám minerálním a to několik miligramů v 1 kg vody.^{*)}

Pro svůj neobyčejně vysoký obsah volného kysličníku uhličitého 4-9440 gr v 1 l vody, jímž jest skoro úplně nasycena, jest „Poděbradka“ výborným stolním nápojem. Svým složením jest vůbec voda poděbradská rovnocenna vodám ostatním a předčí všechny svým obsahem lithiovým, dvojuhličitánek sodnatým a hlavně kysličníkem uhličitým.

Chemické rozboru všech pramenů poděbradských patří jsou z připojené tabulky.

Během 14 let, po které se „Poděbradka“ plní a vyváží, konány byly různé pokusy (dle návrhů chemiků a odborníků balneologických jímáním sirovodíku na stříbro) a prováděny zkoušky různými metodami plnicími, avšak vždy s neuspokojujícími výsledky. Příčiny záležely hlavně v tom, že při všech pokusech a metodách plnicích nebyla sledována hlavní zásada, to jest, aby do lahví při plnění vpraven byl veškerý kysličník uhličitý s vodou z artézských studní vystupující, aniž by se při tom na přírodní podstatě vody něčeho změnilo.

Na základě fysikálního, mikroskopického, kvantitativního a kvalitativního rozboru vod z artézských studní poděbradských od univ. profesora dra Augustina Bělohoubka bylo dokázáno, že „Poděbradka“ nemá žádných ani minerálních ani anorganických součástí, které by jakkoliv vodu mohly poškoditi aneb byly škodlivy.

Profesor dr. Gustav Kabrhel v dobrozdání svém o vodě poděbradské praví doslovně: „Nález svrchu uvedený jest dokladem, že pásmo vodonosné, ze kterého artézská voda, o kterou se jedná, vytryskuje, jest oněmi mohutnými vrstvami tvrdé opuky (až 100 m silnými), jež toto vodonosné pásmo od povrchu oddělují, před vlivy povrchovými tak kryto a chráněno, že voda z dotyčného pásma prostřednictvím artézských studní vyvěrající, jeví stupeň praktické sterility, takže po stránce bakteriologické jest bezvadnou a v tom směru požadavkům hygienickým zcela vyhovuje.“

Jinak jest tomu u ostatních známých minerálních vod, které přicházejí na povrch zemský štěrbínami skal. U vod takto na povrch zemský vystupujících

^{*)} Prof. Dr. Vlad. Mladějovský: „Věstník balneologické spol. čsl.“ v Praze II. čís. 1—3.

„Zřídka přicházející kovy, kovy vzácných zemín a těžké kovy v minerálních vodách československých kromě Slovenska.“

Lázně Poděbrady. Partie kolem Labe v lese.
 Watering Place Poděbrad. View of the wood
 near the Elbe.

Station thermale de P. L'Elbe vu de la forêt.
 Bad Poděbrad. Partie aus dem Walde
 an der Elbe.

Les „Obora v lázních Poděbradských
 v zimě.
 „Obora“ wood in Poděbrad
 in Winter.

La forêt „Obora“ dans le parc de Poděbrad
 en hiver.
 Wald „Obora“ (Tiergarten) im Bad Poděbrad
 im Winter.

Idylla z okolí Poděbrad.
Rural views in the Surroundings of Poděbrad.

Idylle aux environs de Poděbrad.
Idylle aus der Umgebung von Poděbrad.

Hotel Jiří v Lázních Poděbradech.
Hotel king „George“ Poděbrad.

Hôtel Georges à Poděbrad.
Hotel Jiří im Badeort Poděbrad.

Výsledek: V 1 litru vody obsaženo jest:	Dle prof. Raymanna		Dle prof. Dr. Fr. Plizáka v Praze							Pramen Břilow		
	P r a m e n							d l e				
	Hohen- lohe	Chari- cléa	Libuše	Eliška	Ragliv	Božna	Božek z Kun- štátu	Král Jiří	Vrch- lický	Prof. Gintla	Doc. Dra Spegla	
Výparku při 110°	2-8060	2-6953	2-7843	2-8123	2-7467	2-6829	2-6951	2-6476	2-8158	2-6763	2-7204	2-7505
g r a m ů												
Kysličníku hlinitého	0-0032	0-0105	0-0148	0-0179	0-0094	0-0086	0-0029	0-0021	0-0020	0-0019	0-00059	0-00064
Kysličníku železnatého	0-0099	0-0091	0-0110	0-0127	0-0063	0-0058	0-0046	0-0036	0-0061	0-0069	0-00692	0-00803
Kysličníku manganatého	0-0014	0-0005	0-0006	0-0007	0-0006	0-0005	0-0004	0-0005	0-0006	0-0004	0-00047	0-00079
Kysličníku strontnatého	0-0059	0-0058	0-0056	0-0057	0-0063	0-0061	0-0040	0-0061	0-0055	0-0050	0-00704	0-00079
Kysličníku vápenatého	0-3425	0-3533	0-3314	0-3351	0-3584	0-3521	0-3373	0-3387	0-3593	0-3505	0-34476	0-35070
Kysličníku hořečnatého	0-1649	0-1579	0-1590	0-1652	0-1655	0-1656	0-1627	0-1584	0-1642	0-1594	0-16039	0-15980
Kysličníku sodnatého	0-9242	0-9011	0-8997	0-9706	0-9022	0-8240	0-8171	0-8408	0-9035	0-8266	0-89405	0-88850
Kysličníku draselnatého	0-1292	0-0862	0-0880	0-0879	0-0863	0-0822	0-1385	0-0965	0-0880	0-0820	0-07743	0-08588
Kysličníku lithnatého	0-0014	0-0019	0-0021	0-0022	0-0026	0-0035	0-0035	0-0025	0-0021	0-0026	0-00341	0-00346
Ammonia	0-0022	0-0029	0-0028	0-0029	0-0028	0-0028	0-0027	0-0026	0-0029	0-0026	—	—
Kysličníku křemičitého	0-0076	0-0077	0-0079	0-0084	0-0082	0-0076	0-0086	0-0082	0-0114	0-0100	0-00863	0-01011
Kysličníku sírového	0-0557	0-0641	0-0621	0-0621	0-0663	0-0660	0-0654	0-0669	0-0650	0-0664	0-06523	1-06341
Chloru	0-4455	0-4495	0-4480	0-4470	0-4565	0-4535	0-4470	0-4465	0-4506	0-4520	0-44946	0-44863
Kysličníku borového	Stopy	0-0041	0-0045	0-0037	0-0039	0-0039	0-0034	0-0039	0-0044	0-0039	0-00306	0-00298
Kysličníku uhličitého	3-5373	3-2719	3-7507	3-7920	4-0301	4-3124	4-2132	4-0105	4-9140	4-8893	3-77247	2-66315
Teplota vody vytékající	13° C	13-04° C	11-80° C	12° C	13° C	13-5° C	13° C	12-9° C	12-7° C	12-8° C	—	—

jest infekce minerální vody vodou povrchovou velmi snadno možná. Neznáme jiné stolní vody, která by měla v tomto ohledu tak příznivé podmínky, jako má „Poděbradka“.

Jak již svrchu poznamenáno, jeví se někdy u některých kyselek, zejména v lahvích po delší dobu naplněných a zátkovanych, zápach buď po sirovodíku, jodu, karbolu atd. Příčiny toho neznáme.

Není ovšem vyloučeno, že vytvoření zápachů charakterisujících tu kterou minerální vodu, nastává prodloužením doby porušením jejím anaerobními bakteriemi, odkrytými 1861 francouzským učencem Pasteurem.

Tyto anaerobní bakterie obsaženy jsou ve všech minerálních vodách a nepotřebují ku svému životu atmosferického kyslíku (na rozdíl od bakterií aerobních, žijících ve sladkých vodách povrchových, potřebujících kyslíku vzdušného). Snad odnímají kyslík různým solím jako siranům, uhličitánům atd. a redukují je na sloučeniny sírné jako sirovodík, látky to vesměs nepříjemně páchnoucí. Správná podstata věci není dosud známa.

Poznatky naše kotvily v domněnce, že občasné zkalení u minerálních vod a různé zápachy u některých lahví občasné se vyskytující, nelze přičísti pouze na vrub infekce vodou povrchovou, nýbrž i změněné chemické podstatě, povstavši částečným odloučením kyslíčnicku uhličitého při delším styku minerální vody se vzduchem před zazátkováním lahví při plnění, dále následkem netěsnosti korků a event. povstalým anaerobním hnitím vody.

Proto obrácena byla pozornost naše k tomu, aby styk vody minerální při plnění se vzduchem byl co možno vyloučen.

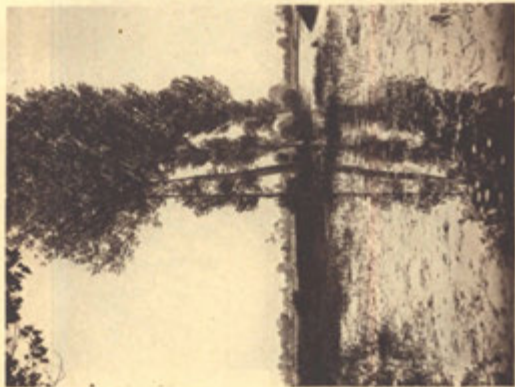
Vodu v artézských studních nezdvihá plyn — kyslíčnick uhličitý, nýbrž hydrostatický tlak. Plyn sám předbíhá vodu tím více, čím větší jest profil pažnice, jelikož jest specificky lehčím nežli voda.

Při plnění vody do lahví jest nejdůležitějším zjistiti tento předstih kyslíčnicku uhličitého. Zjištění tohoto předstihu nedá se provéstí dle nějakých pravidel, toho docílí se pouze pokusy, které v našem případě trvaly celé týdny, za současného nepřetržitého měření přetlaku před i za plněním strojem zvláště citlivým manometrem a při skleněných rourách. Jinými slovy řečeno, jest bezpodmínečně třeba přivéstí před naplněním kyselky do láhve tok kyslíčnicku uhličitého do kontinuity s tokem vody.

Zde neplatí autorita odborného spisu, jichž v oboru balneologie dosud velmi postrádáme, nýbrž pečlivě připravený pokus.

Při pokusech, aby zjištěn předstih kyslíčnicku uhličitého v minerální vodě, jest pečlivě přihlížeti též ku teplotě vzduchu a barometrickému tlaku. Při všech těchto pokusech, zjištěnými zkouškami po měsíce trvajících, po úplném ovládnutí hydrologických poměrů našich pramenů, methodou fysikální, která odpovídá nejpřísnějším požadavkům hygieny a balneologie a respektuje současně veškeré podmínky diktované svazem lázní a židél, ohledně ryze přírodního způsobu plnění, přivedli jsme úpravu plnění „Poděbradky“ v zámku poděbradském k výsledkům velmi uspokojivým a tak docílili jsme toho, že „Poděbradka“ dnes řadí se plným právem mezi prvotřídní vody stolní a co do obsahu kyslíčnicku uhličitého nevyrovná se jí žádná voda konkurenční.

Hloubky artézských studní poděbradských kolísají od 86'27 do 105'27 m. Složení půdy, jimiž ocelové pažnice artézských studní v několika na sobě navlečených turách procházejí, jest na př. u pramene Trnkova následující: 40 cm humusu, 50 cm ornice. 1'60 m písku žlutého, 1'60 m písku šedého, 9'30 m měkké opuky rozmaččené povrchovými vodami, 72'10 m světle šedé opuky tvrdé, 1'40 m tmavošedé opuky, 9'10 m šedého pískovce vododajných vrstev, 1'30 m bílého pískovce s kaolínem, načež následuje červený permský útvar. Celková hloubka obnáší 97'3 m. Minerální voda kyselka počíná při 87'8 m. Průměry pažnic pramene tohoto obnášejí 118 mm, síla pažnic 10 mm. Jeho vydatnost jest 68 litrů za minutu. Vydatnost pramene jest závislá kromě vlastní podstaty, tvaru cest,

Staré rameno řeky Labe.
Old branch of the Elbe
river.

Ancien bras de l'Elbe.
Alter Arm der
Elbe.

Primařorské ostrovy.
Primator Islands.

Iles Primator.
Primatoren-Inseln.

Okolí zámku Poděbradského před regulací
Labe.
Surrounding of the Castle Poděbrad before
the Regulating of the Elbe.

Environs du château de Poděbrad avant
la régularisation du cours de l'Elbe.
Die Umgebung des Schlosses Poděbrad
vor der Regulierung der Elbe.

jímíž pramen vychází na povrch zemský, na profilu pažnice. Průřez potrubí, rychlost a průtočné množství mají se k sobě v obráceném poměru.

Rychlost výtoku při stejném množství vody jest tím větší, čím menší jest profil roury. Kyslíčník uhlíčitý v rourě artézské studně předbíhá a struktura bublin (jejich velikost) jest rovněž závislá na profilu pažnice. Čím větší jest profil pažnice, tím jsou bubliny kyslíčnicku uhlíčitého větší a obráceně. Průřez pažnice nesmí se však voliti tak úzký, aby nenastalo „rdousení pramene“. Při rozvodu minerální vody musí býti přihlíženo k tomu, aby profil roury byl vždy pokud možno stejného průměru, aby nebylo zbytečných ohybů, kolen, rozšíření neb sůžení potrubí při dalším rozvodu vod, aby potrubí ve zdi neb v zemi uložené nečinilo t. zv. „pytlů“, zadržujících plyny, a aby vždy stoupalo do výšky.

Původní plnárna v budově pro vývoz minerální vody v roce 1912 zřízená nám nevyhovovala, protože neměla vhodných a studených skladů k uložení vody. Skladistiše minerální vody má míti přibližně temperaturu vodě vlastní, t. j. 12 až 13° C.

Nová plnárna v zámku poděbradském má oddělené místnosti pro umývání, plnění i sklady. Vzdálenost zámeckého pramene valského od plnárny obnáší pouhých 7 m. Sklady vody mají celoročně konstantní temperaturu as 13° C.

K vyplachování lahví užívá se filtrované vody labské ze dvou betonových vodotěsně stavených nádrží, z nichž každá má filtrační plochu 3×25 m a umístěna jest as 15 m od plnárny na dvoře zámeckém. Voda filtrovaná vtéká pak hydrostatickým tlakem do umývárny.

Materiál filtrační jest ve filtračních nádržích tak navrstven, že vespod jako nosíče filtrační vrstvy pískové uloženo je hrubé kamení v síle 0-5 m, na němž spočívá šterk v síle 1 m. Filtry jsou klenuté. Celková filtrační plocha obou filtrů obnáší 15 m². Filtrovaná voda pak shromažďuje se ve zvláštní betonové komoře. Nivelleta dna filtru s podlahou plnárny obnáší přibližně 2 m.

Filtrační rychlost, přepočítaná na 24 hodiny, jest regulovatelná v přívodu vody na filtr namontovanými šoupadly v potrubí a obnáší 0-168—0-336 m³ vody za hodinu.

Jak v ohledu bakteriologickém tak i v ohledu chemickém možno označiti filtrační efekt pomocí pískové filtrace docílený, dle posudku prof. Dra Gustava Kabrhela jako velmi dobrý.

Z uvedeného vyplývá, že konstrukce filtru a provoz filtrace odpovídá požadavkům hygienickým na filtraci pískovou kladeným, že tato filtrační soustava a efekt filtrační, bakteriální, jak byl bakteriologicky zkoumán, shledán jest dokonalý, že také složení vody filtrované po stránce chemické jest dobré a že vody dá se bez závady použítí ku vyplachování lahví pro vodu minerální.

Láhve k plnění minerální vodou určené, namáčeji se do převažné horké vody, načež nastává řádné vymytí kartáči rotačními na strojích vně i zevně a pak následuje dvojité vypláchnutí lahví tlakovou filtrovanou vodou labskou.

Láhve s inkrustovanou nečistotou čistí se mocným vstříkem tlakovou vodou a cinovými ostrohrannými broky. Umyté a dvakrát vypláchnuté láhve filtrovanou vodou a vodou minerální, po odkapání vody na stojanech se dřevěnými roubíky, plní se z Valského pramene v zámku. Naplněné láhve vodou minerální okamžitě se zátáknouji přírodními korky z dobré španělské korkoviny. Korky se před upotřebením pečlivě vybírají, třídí a máčí 24 hodiny ve filtrované vodě, načež před použitím v odstředivé ždímačce po způsobu odstředivek na vykrývání suroviny cukrové v cukrovarech, odstředivkou o 3000 obrátkách, se filtrovanou vodou vystředí, při čemž nečistoty v korku v porech obsažené centripetální silou s vodou odtékají. Korky jsou teprve po sterilisaci parou upotřebeny k zátákování.

Zazátkované láhve ve studených sklepních místnostech za nepřístupu světla uložené, po týdnu se prohlížejí a etiketují. Nastane-li snad následkem netěsnosti

korku zkalení vody, zjistí se každá taková chybná láhev před expedicí, takže do konsumu přichází tímto způsobem zaručeně voda bezvadně zátčovaná a nezkalená.

Po zkušenostech desetiměsíčních můžeme prohlásiti, že nebude více stesků na občasný zápach vody po sirovodiku a tak po vytrvalých pokusech a značné námaze docílili jsme bezvadné stolní minerální vody „Poděbradky“.

Množství kyslíčniku uhličitého ve vodě „Poděbradce“ obsaženého jest patrno ze srovnávacího diagramu známých vod minerálních. 1 mm² plochy, značí 1 cm³ kyslíčniku uhličitého.

Diagram množství kyslíčniku uhličitého ve známých minerálních vodách v cm³.

(1 mm² — 1 cm³ CO₂)

Prosté kyselky:

- _____ 963 Běloveská
- _____ 1265 Jeseník ve Slezsku
- _____ 1285 Kotikov u Chebu
- _____ 1460 Libverda u Fridlantu
- _____ 1988 Nová Ves u Bečova

Zemité kyselky:

- _____ 1179 Grün u Bečova
- _____ 1052 Hanácká kyselka, Moštěnce na Moravě

Alkalické kyselky:

- _____ 2140 „Poděbradka“
- _____ 1445 Schwarzenberská brzvanská kyselka „Re-
- _____ 1443 Krondorf gina“, pramen.
- _____ 1320 Kysibl
- _____ 1227 Bilina
- _____ 1049 Maffersdorf u Liberce
- _____ 785 Luhačovice „Amandka“
- _____ 634 Klášterec

LÉČIVÁ A STOLNÍ MINERÁLNÍ VODA PODĚBRADKA

Z nesčetných, denně docházejících dobrozdání o její výtečné vlastnosti uveřejňujeme pouze jen některá:

Pan MUDr. Frotzl J., odborný lékař nemocí ušních, nosních a krčních, Praha, 21. V. 1922 sděluje:

... „Na základě přechetných pozorování doporučuji vřele mým pacientům pít i inhalaci vody „Poděbradky“ při chronických suchých nasopharyngitidách a laryngitidách. Stíženě dýchání nosem, pocit sucha, pálení, škrábání a tlak v krku mizí a sliznice se stává svěžejší“ ...

Pan MUDr. Chudáček Jan, odborný lékař nemocí kožních a pohlavních, Praha II., Hopfenštokova 5, 11. I. 1922 sděluje:

... „Přesvědčil jsem se nezvratně o mohutném léčivém účinku Vašich vod při chorobách výměny látek, ordinuji užívání Vašich vod denně a rozšířil jsem valně okruh Vašich odběratelů“ ...

Pan Egert Arnošt, nádražní restaurace, Česká Třebová, 15. IV. 1922, sděluje:

... „S dodávkou Vaší minerální vody, kterou odebírám od roku 1919, jsem pokud se její kvality i Vašeho kulantního obchodního jednání týče, úplně spokojen. Zvláště pak byl jsem překvapen výtečnou jakostí minerální vody z poslední vagonové zásilky z minulého roku, kterou Jste mi dodali z nově Vámi zřízené plnárny. Podařilo se Vám skutečně novým způsobem plnění přivést do obchodu prvotřídní minerální léčivou a stolní vodu a přeji Vám, aby Váš ryze český podnik na základě svého reálního jednání a znamenité jakosti Vašich vod rozšířil co nejvíce kruh svých odběratelů nejen v československé republice, ale i za hranicemi“ ...

Pan Brejla Matěj, hlavní sklad „Poděbradky“, Kladno, Zahradní ulice čís. 5, 19. IV. 1922 sděluje:

... „Poslední zásilka šla výborně na odbyt. Lékárny, hostince a moji zákazníci si tibovali, že voda ještě dobrá“ ...

... „Mám z obchodu radost a bude mi zadostiučiněním, když „Poděbradku“ ku všeobecné známosti a hojnému obratu zde přivedu“ ...

Pan Ph. Mr. Nosek Miloš, lékárník, Libán, 8. V. 1922:

... „Prosil bych o nějaký reklamní material pro rozšíření této výborné kyselky“ ...

Pan Dokoupil Josef, restaurátér, Dolní Lipová ve Slezsku, 20. V. 1922:

... „S poslední zásilkou jsem úplně spokojen, jakož i zdejší lázeňští hosté“ ...

Pan MUDr. Kubín Josef, obvodní lékař, Nymburk 5. V. 1922:

... „Minerální voda „Poděbradka“ není dosud náležitě oceněna. Mimo evidentní účinek uhlíčitých lázní poděbradských při počínajících vadách srdečních a arteriosclerose dlužno zdůraznití výborné léčebné výsledky, docilené systematickým pitím „Poděbradky“ u dny, (Arthritis uratica). Dnavá diathesa, choroba častěji se vyskytující, než jak se myslí, projevuje se řidčeji typickými záchvaty v kloubu palcovém (podagra) a v kloubu ramenním

(omagra) atd. Za to však velice často bolestmi rheumatickými na různých místech těla, na př. patách, na číšce, na kosti sedací a vůbec na místech úponů šlachových. Tyto bolesti bývají nesprávně zaměňovány s bolestmi při kloubovém rheumatismu a v důsledku toho také bezvysledně léčeny. Dnává diathésa, jež projevovatí se může jako lumbago a ischias, podminěna jest větším množstvím kyseliny močové v moči. Při systematickém pití „Poděbradky“, ztrácejí pacienti nadbytek kyseliny močové, čímž subjektivní obtíže jejich se zmírni a časem úplně odstraní“ ...

Pan MUDr. Polák Rudolf, praktický lékař, Pelhřimov, 15. VI. 1922:

... „Ordinuji již více než tři roky „Poděbradku“ při různých chorobách srdečních, oběhu krevního a výměny látek. Skoro ve všech případech byl účinek velmi dobrý. Pacienti snášejí „Poděbradku“ dobře a brzo si na ni zvyknou. Pro svou výbornou chuť stává se mnohým nemocným i po vyléčení pochoutkou a stálou součástí jídelního lístku.

Nejllepší výsledky pozoroval jsem u diabetes mellitus. Zavádím dietu zeleninovým dnem: ráno čaj s cukrinem, dopoledne 2 měkká vejčeka a osmina litru červeného vína, v poledne slabá hovězí polévka-a zelenina na puree anebo kaše upravená, s dostatkem tuku, odpoledne čaj s cukrinem, večer opět zelenina a jedno měkké vejčeko. Pak následují tři dny „Ovesné“ (Noorden): 250 gr ovesné mouky neb ovesných vloček neb ovesné krupice na jeden den, upravené v podobu polévek anebo kaši se 100 až 200 gr másla a 3 až 4 vejci. Polévku podávám dopoledne a odpoledne, kaši v poledne a večer. K tomu slabou černou kávu, červené víno, limonádu s cukrinem. Pátý den opět zelenina jako den první.

Tato dieta postačila u všech lehkých případů k odstranění cukru z moče. Těžším případům bylo nutno podávati hned od prvního dne třikrát denně $\frac{1}{3}$ l „Poděbradky“, po níž v 80% případů odešel cukr z moče. Že tu „Poděbradka“ promptně účinkovala, je patrné z toho, že tentýž pacient bez použití „Poděbradky“ měl glycosurii i přes uvedenou dietu.

Jakmile zjistím, že je Tromer negativní aneb docílím-li u těžkého diabetika nejmenší množství cukru, zavádím opatrně další dietu, převážně vegetabilní, ale přec jen s rostoucím množstvím uhlohydrátů (s mírným množstvím bílkovin, asi 3 vejce a 150 gr masa denně). Při současném pití „Poděbradky“ (čisté neb s nesladkými ovocnými šťávami) docílil jsem mnohem vyšší tolerance, než-li bez ní. V případech s hroící acidosou, ordinována ihned vegetabilní dieta s mírným množstvím uhlohydrátů a opět 4 až 5krát denně $\frac{1}{3}$ l „Poděbradky“. Docílil jsem tím skoro vždy (8krát z deseti případů), úplně vymizení acetónu i kyseliny acetoctové během necelého týdne.

Jest tedy „Poděbradka“ prostředek toleranci pro uhlohydráty zvyšující a kyseliny, nesprávnou výměnou látek povstale, neutralisující. Příčinu těchto účinků dlužno snad hledati v přímém zasažení chorého orgánu, snad pankreasu, neb ve zvýšení produkce, po případě aktivování účinných fermentů neb hormonů, na výměnu uhlohydrátů působících. Konečně jest možno, že minerální látky, vodou do těla přivedené, nahrazují organické katalysatory, jež při diabetu v těle chybí, (Minkovski).

Rozhodnutí těchto otázek přenechávám zkušenějším a povolanejším silám.

Velice dobré výsledky měl jsem též s „Poděbradkou“ u dny. Podávána asi jedna originální láhev denně, bez nejmenších nepříjemných účinků na ústrojí zažívací. Myslím, že radioaktivita a lithium, v „Poděbradce“ obsažené, tu úspěšně zasahují do průběhu choroby.

Při chorobách krevního oběhu ordinována „Poděbradka“ hlavně tam, kde jednalo se o slabost oběhu krevního se sníženým krevním tlakem. Mimo léčení fysikálního a medikamentosního, podávána „Poděbradka“, jejíž účinek byl asi v polovině případů patrný zvýšením diuresy, zlepšením tlaku a oběhu krevního. Leč nemohu tu s jistotou tvrditi, že by tato zlepšení vyvolala jen „Poděbradka“

a konečně nebylo těchto případů tolik, aby se byl dal účinek přesně zjistiti.

Jsem přesvědčen, že výsledky léčebné budou přímo u zřídla daleko lepší. Pokládám jsem za svoji povinnost upozorniti na Poděbradku jen jako na lék, nám na venkově stojící k dispozici a doporučuji všem pánům kolegům moje výsledky přezkoumati a o účinku „Poděbradky“ se přesvědčiti.

Zfidelelní ředitelství Lázní Poděbrad vyšlo mi při mých pokusech zásilkami vody a nízkou její cenou velice vstřícně a vděčím mu za možnost tohoto krátkého uvěřejnění.

Pan Brandeis Camil, Ždár na Moravě, 16. VI. 1922:

... „S Vaší minerální vodou „Poděbradkou“ jsem já jakož i P. T. hosté úplně spokojeni“ ...

Pan Dlouhý Jan, továrna pro chemické výrobky, Lovosice n./L., 16. VI. 1922:

... „Zaslal jsem Vám dnes vyplaceně drahou do stanice Poděbrady bednu s láhvemi od Vaší „Poděbradky“, a prosím, byste po dojití této zaslali mi opět bednu Vaší vody, neb jest velice dobrá, což nejlépe pozoruji na svém zdraví“ ...

Pan Horák Karel, vrchní finanční rada, Sušice, 17. VI. 1922:

... „Trpěl jsem před léty chvěním srdce. Od roku 1918, kdy mi lékař doporučil „Poděbradku“, přestaly veškeré obtíže. Vaší vodu piji s chutí denně a nemohu ji dost chváliti sobě i svým známým, neboť jsem s ní spokojen od první láhve, již jste mi poslali. Vašemu blahodárnému podniku přeji největšího rozkvětu“ ...

Pan MUDr. Schulmann Robert, prakt. lékař, Hospozín u Velvar, 18. VI. 1922:

... „Svým nemocným doporučuji často minerální vodu „Poděbradku“, kterouž s oblibou pijí“ ...

... „Mohu rovněž každému doporučiti Vaší minerální vodu jako stolní vodu. Chutí svou vyrovná se jiným minerálním vodám úplně. Zvláště v létě, jako osvěžující nápoj „Poděbradka se výborně hodí“ ...

Pan Svoboda Čeněk, hotelier, Litomyšl, 20. VI. 1922:

... „S Vaší vodou „Poděbradkou“ jsem úplně spokojen, zvláště teď, co zřídili Jste novou plnírnu v zámku poděbradském“ ...

... „Voda „Poděbradka“ vyrovná se všem cizím vodám, u nás podávaným, a i po delší době, plněna v láhvích, podrží svoji původní jakost, ze kterýchžto důvodů, jakož i že jest vodou ryze českou, jest hosty mými žádána“ ...

... „Z těchto důvodů mohu „Poděbradku“, co dobrou minerální stolní vodu doporučiti“ ...

Pan Halbhuber Eduard, nádražní restaurace, Litoměřice, 21. VI. 1922:

... „Dovoluji si podotknouti, že s Vaší minerálkou „Poděbradka“ v každém ohledu velmi spokojen jsem a dosavad se zákaznictvem jsem žádných nepřijemností neměl, což bývalo dříve na denním pořádku, když vedl jsem druhy jiné. Proto také každému P. T. kolegovi Vaší minerálku co nejlépe doporučuji“ ...

Pan Šnep Jan, oficiál čs. státních drah, Letná u Plzně, čp. 157, 21. VI. 1922:

... „Sděluji Vám, že minerální voda „Poděbradka“ jest výborným prostředkem léčivým, neb odstranila v poměrně krátké době již dlouho trvajících pálení žáhy a špatné zažívání. Je též výtečným prostředkem k občerstvení a mohu „Poděbradku“ vřele doporučiti“ ...

Pan inž. Dundáček Jan, civilní geometr, Německý Brod, 24. VI. 1922:

... „Komsumuje již po delší dobu minerální vodu „Poděbradku“, dávám jí nejenom přednost před druhými minerálními vodami podobného složení, ale

možu skutečně říci, že nejenom jakostí, ale i svou výtečnou chutí, vyrovná se, ba snad daleko předčí všechny ostatní minerální vody* . . .

... „Pokud se týče i léčivých účinků „Poděbradky“, nejsem nikterak na rozpacích, ji všem vřele doporučit“ . . .

Pan *Brož M.*, ředitel cukrovaru, *Sadová, 26. VI. 1922:*

... „Odebírám od Vás Vaši léčivou vodu od doby, co vodu tuto uvedli Jste do obchodu. Mimo toho navštěvuji Vaše lázně každoročně na radu lékaře ambulantně a nalézám zde osvěžení a zotavení“ . . .

Pan *MUDr. Topič, Přelouč, 26. VI. 1922:*

... „Myslím, že stačí to, že jsem pilným a věrným odběratelem „Poděbradky“ a že rok co rok po 1—2 měsíce místo jiného jen „Poděbradku“ piji, která — a na to kladu váhu — při kyselé dyspepsii žaludku velice dobře působí a i na mastrná jídla dobře se snáší. Nejen sám, ale i rodina moje ráda ji co výtečnou stolní vodu pije.

Poděbradské pastilky léčení žaludku jen podporují.

Pan *Rudolf Dlouhý*, hostinský, *Nové Benátky u Lysé n./L., 29. VI. 1922:*

... „Račte mně zaslati obratem 2 bedny „Poděbradky“ jako obvykle. Oznamuji „obratem“, neboť mám své abonenty, kteří nemají-li „Poděbradku“ jednoho dne, nemohu s nimi vydržeti. Z důvodu toho neotálejte nikdy a ihned zásilky mně odešlete“ . . .

Pan *MUDr. Václav Plaček*, obvodní lékař v *Mladé Vožici:*

... „Prosím uctivě o novou zásilku 50 litrových lahví „Poděbradky“ na moji adresu. Byl jsem jakostí vody překvapen, neboť jsem slyšel, že veskrze páchně sírovodíkem, ale přesvědčil jsem se o tom, že nemá nejmenšího zápachu, je chutná, chová značné množství uhlíkatky a předčí všechny vody, které jsem dosud při dně používal, zejména tolik vychválený „Rudolfův pramen“ z Mariánských Lázní, ač jinak rovněž výborný. Možno říci, že dnes zaujímá mezi českými vodami „Poděbradka“ místo první!

Gratuluji Vám k tomuto úspěchu, jenž zajistě korunuje velkou práci. Bude se těšiti na novou zásilku“ . . .

CENÍK A ODBĚRNÍ PODMÍNKY PŘÍRODNÍ ALKALICKÉ Kyselky „PODĚBRADKY.

„Poděbradku“ přírodní alkalickou kyselku dodáváme v plnění ryze přírodním a to buď balenou v původních bednách aneb volně ve vagoně naloženou za následujících, nyní platných cen a podmínek:

Láhev velik. litrů	16/10	1/1	3/10	5/10	3/8	
Základní cena	46	42	38	32	30	haléřů
Drahotní přírážka	282	247	233	214	194	„
Kauce na láhve						„
Spotřební daň	12	8	6	4	3	„

Mimo 20/10 daň z obrátu.

Ceny tyto vyrozumívají se při zásilkách bednových loko plnírna Poděbrady, při zásilkách vagonových franko vagon stanice Lázně Poděbrady. Účty naše jsou splatny po doručení v Poděbradech i žalovatelný.

Za bednu počítáme vlastní výrobní cenu 20 až 44 Kč, kterou po navrácení v bezvadném stavu v plné hodnotě dobropíšeme, za balné a dovoz ku dráze účtujeme zvláštní poplatek 5 Kč, z dráhy 2 Kč.

Původní bedny naše obsahují:

32 lahví $\frac{16}{10}$ l, 50 lahví $\frac{1}{1}$ l, 50 lahví $\frac{7}{10}$ l, 50 aneb 100 lahví $\frac{5}{10}$ l, 100 lahví $\frac{3}{8}$ l a zasíláme v 1 bedně vždy jen jednu velikost lahví, nikoliv tedy lahve sdružených velikostí.

Zásilkou vagonovou vyrozumíváme buď náklad 5000 kg, obsahující 2200 lahví $\frac{16}{10}$ l aneb 1800 lahví $\frac{16}{10}$ l a 500 lahví některé z menších velikostí — náklad 10.000 kg množství dvojnásobné. Láhve zůstávají majetkem naším.

Za prázdné lahve, pokud nám franko naše stanice navraceny byly, hradíme tolik, kolik účtujeme a sice:

za láhev $\frac{16}{10}$ l	160 hal.	} při čemž podotýkáme, že pro odpočet jest směrodatný ten počet lahví, který u nás zjištěn byl, tedy po odečtení ztráty povstalé rozbitím při dopravě a po vyloučení lahví znečištěných petrolejem a pod.
" " $\frac{1}{1}$ l	140 "	
" " $\frac{7}{10}$ l	130 "	
" " $\frac{5}{10}$ l	120 "	
" " $\frac{3}{8}$ l	100 "	

Podotýkáme výslovně, že přijímáme jen naše původní bedny za účelem dalších zásilek nám navracené.

Balení vody věnujeme největší péči a jdou proto veškeré zásilky na nebezpečí příjemce.

Vzhledem ku stálým změnám označujeme veškeré zde uvedené ceny za nezávazné a vyhrazujeme si účtovat ceny v den dodávky platné.

K reklamacím přihlížíme jen do 8 dnů po obdržení zásilky.

Upozorňujeme, že bednové zásilky vyřizují se též den, kdy objednávka dojde, zásilky vagonové během 2—3 dnů a že zasíláme vodu jen čerstvého plnění.

Přímé objednávky vyřizuje

Ředitelství uhlí, lázní a zříděl,

Poděbrady, 11. července 1922.

akc. spol. v Poděbradech.

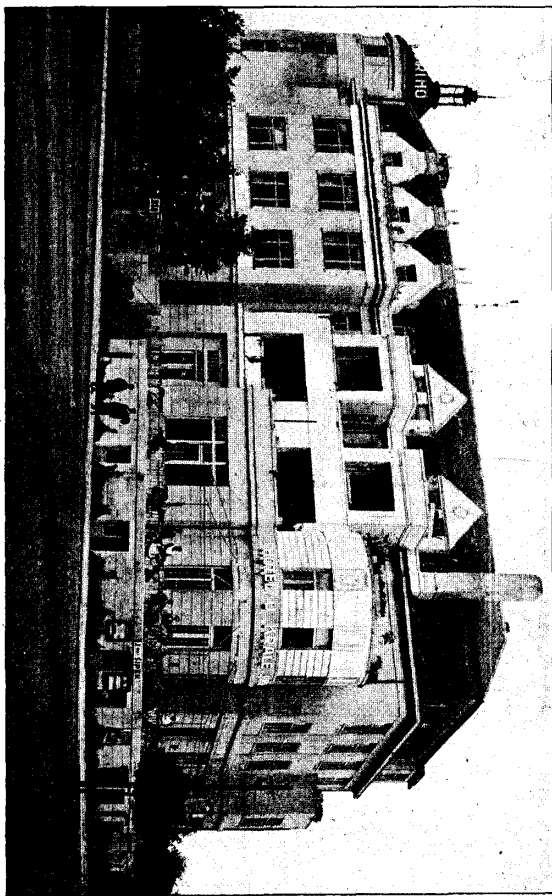
Hlavní zastoupení: *Velká Praha*, J. Voral, nást. V. Zajíc, Smíchov, Harachovo nám. 454, *Pardubice*, S. Löwit, obchodník, *Klatovy*, Stanislav Zýka, velkoobchodník, *Nová Paka*, Josef Nádvorník, velkoobchodník, *Kladno*, Brejla M., Zahradní ul. 5, *Německý Brod*, Karel Fischer, obchodník, *Napajedla*, Jindř. Obereigner, jednatelství a komissionářství.

**NÁRODNÍ LÉKAŘSKÁ KNIHOVNA
ZDRAVOTNICKÉ MUZEUM
121 32 Praha 2, Sokolská 54
telefon, fax - 24 26 69 53**

HÔTEL KRÁLE JIŘÍHO v Lázních Poděbradech,
 proti lázeňskému parku a koupelím, reprezentační budova, největší a nejpohodlnější v Poděbradech.
Telefon číslo 26.

Útulné, elegantně zařízené pokoje s překrásnou vyhlídkou, balkony a terasy. — Rozsáhlá, stinná zahrada s promenádou vinným loubím.

Plzeňský prazdroj. Nuselský prelát 14°.

Prvotřídní kuchyně. Vzorá obsluha. Útulná vinárna.

V lázeňské sezoně denně koncert.

ANT. HURT, hôtelier.

*Tisk a ilustrace hollarotypů (tiskem z hloubky)
provedla fa. V. Neubert a synové na Smíchově.*

NARODNÍ LÉKAŘSKÁ KNIHOVNA
ZDRAVOTNICKÉ MUZEUM
121 32 Praha 2, Sokolská 54
telefon, fax - 24 26 69 53

